

Glasiło delavcev Titovih zavodov Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 6000 izvodov. Izdaja ga Odbor za obveščanje pri Konferenci OO sindikata Titovih zavodov Litostroj, ki je hkrati izdajatelj sveta — Uredniški odbor: predsednik dipl. iur. Anton Tomažič in člani: prof. Hrabroslav Premelč, Tone Erman, Franc Kostevc, Marjana Džulinac, Mirko Čepuran, Slobodan Nikolić, Anton Bacar, Toni Skušek, Srečko Pirc in odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marjana Meglič, tehnični urednik Eštera Lampič, lektorica prof. Vesna Tomc. Telefon uredništva 556 021 n. c.), interna 202, 246 — Tiska Tiskarna Ljubljana. Oprošče-no prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72

Samoupravljanje je naša pot

V začetku marca 1984 smo v Litostroju uspešno izvedli volitve v samoupravne organe temeljnih organizacij, delovnih skupnosti in delovne organizacije. Zato je bila ena od prvih nalog novoizvoljenih delegatov, da opravijo konstituiranje samoupravnih teles.

27. marca so se v jedilnici tozda TVN zbrali novi izvoljeni in dosedanja delegati delavskega sveta naše delovne organizacije na ustanovni seji. Udeležili so se je tudi predsedniki delavskih svetov TOZD/DS, individualni poslovni organi tozdov ter delovne organizacije in predstavniki družbenopolitičnih organizacij Litostroja.

Ustanovno sejo delavskega sveta delovne organizacije je do imenovanja novega predsednika vodil dotakratni predsednik Jurij Vulkan.

Na predlog kadrovske komisije pri Konferenci osnovnih organizacij sindikata Litostroj so delegati delavskega sveta za predsednika delavskega sveta delovne organizacije

Titovi zavodi Litostroj soglasno imenovali **Ivana Babiča**, delegata iz tozda Prodaja, za namestnika predsednika pa **Franca Kostevca**, delegata iz tozda PUM. Oba sta že dolgoletna družbenopolitična delavca in samoupravljalca. V Litostroju sta zaposlena že okoli 25 let, to pa pomeni, da sta v teh letih dela v (Nadaljevanje na 2. strani)

Ob menjavi delavskih svetov DO Litostroj (Foto: T. Š.)

Vsem sodelavcem
čestitamo ob 27. aprila dnevu ustanovitve OF
in 1. maju — prazniku dela

Na napakah se (ne) učimo (več)

Malo je sklepov, ki bi imeli tako širok odmev, kot ga je imel tisti, s katerim so delegati 1. kongresa Druge internacionale proglasili 1. maj kot mednarodni praznik dela in dan solidarnosti delavcev vsega sveta. Tako so postale demonstracije stavka-jočih delavcev v Chicagu leta 1886, zadušene v krvi, simbol razredne zavesti in organiziranega boja delavcev za osnovne socialne pravice in politične svoboščine, kot tudi za vzpostavitev novega, pravičnega in naprednejšega reda.

Ker gre za simbol borbe, bi torej praznik dela kljub njegovi idiličnosti in že kar nekakšni romantičnosti ne smeli praznovati ležerno in samozadovoljivo. Rdeč nagelj naj ne bi bil le znak zmagovalstva in zadovoljstva z doseženim, ampak hkrati tudi odločnosti, da se tistemu idealu, za katerega so v preteklih sto letih padali milijoni, še naprej približujemo, ne pa oddaljujemo.

To tembolj v teh časih, ko nam z rožicami pač ni poslano.

Praznik dela je. Z obžalovanjem ugotavljamo, da je naš gospodarski položaj pač tak, da prav delo izgublja svoj pomen in vrednost; moralo pa bi biti ravno obratno. Če pogledamo dnevni red samoupravnih organov, govore politikov in probleme, s katerimi se ukvarjajo vodilni delavci in poslovodni organi, vidimo, da je to predvsem preskrba z repromaterialom, devize, devize, devize, krediti, cene, inflacija, visoke obresti...

Le organizacije, ki so obvladale vse te dejavnike, so uspešne. Zato jim seveda posvečajo vso svojo skrb. Vendar pa bi morali v normalnih razmerah te probleme reševati na dosti nižjih nivojih: repromaterial preskrbijo ustrezne službe, devize uredijo pristojni referenti z banko (koniec koncev je edino plačilno sredstvo v Jugoslaviji dinar). Obresti ne bi smele igrati odločilne vloge v dohodku. V ospredju pozornosti pa bi morali biti pojmi, kot so: racionalno organiziranje proizvodnje, produktivnost, inovativnost, tehnološki napredek, raziskave in razvoj, novi proizvodi...

Poslovodni organ bi moral od svojih osmih ur dela tej skupini problemov posvetiti sedem ur, sedaj pa jim morda le eno uro.

Jadikovanje seveda ne pomaga, sprijazniti se moramo tudi z vsemi nepopularnimi in s stališča posamezne organizacije negativnimi ukrepi, saj nam zdrava pamet (tudi s pomočjo Mednarodnega denarnega sklada) narekuje, da so potrebni. Kljub temu, da nam bodo strahotno obremenile dohodek, so višje obrestne mere nujne, saj služijo za odpravo inflacije. Kljub temu, da nas bo udarila po žepih, je odmrznitev nujna, saj je to edina pot za uveljavitev ekonomskih zakonitosti. Čeprav nas področje realnega življenjskega standarda boli, vemo, da je nujno, saj bomo le na ta način vrnili kredite. Čudežne formule — kratkoročne rešitve ni, zato bo treba stisniti zobe.

Tudi srednjeročna rešitev se nam ravno ne smeji.

Če smo v lanskem prvomajskem uvodniku zapisali dvome o kvaliteti sistema, lahko sedaj ugotovimo, da tega sploh več ni! Beseda sistem namreč označuje smotno in po določenih zakonitostih urejeno celoto posameznih spremenljivk, za katero pa je značilen notranji red, funkcionalnost, načrtnost. Ob taki definiciji pa bi kaj težko govorili o deviznem sistemu, kreditnem sistemu, cen saj je ad-hoc »ekonomska politika« zadnjih nekaj let z obilico sprotih ukrepov, paketov in drugih administrativnih posegov povzročila takšno nesistematičnost, da dostikrat že ne veš, kdo pije in kdo plača. zadnji dokaz za to je (bo?) pričakovana eksplozija cen. Kljub temu, da o njej razpravljamo vsi po vrsti: skupščina, predsedstva, vlada, ZK, SZDL, sindikati, zbornica, republike in pokrajine, pa bo do nje vseeno prišlo, kar dobro vedno tudi tiste gospodinje, ki časopisov ne berejo.

Trmastim zagovornikom obstoječega gospodarskega sistema in njegovih podsistemov (češ: sistem je že dober, le izvajamo ga ne...) pa bi veljalo priporočiti staro resnico politične ekonomije, da na trgu najbolj pravilno vedno reagirajo — osnovni ekonomski subjekti. To pa je pri nas združeno delo v gospodarstvu, kateremu torej ne bi smeli peti levitov o tem, kako naj se obrača, temveč prisluhniti njegovim pobudam.

Sistem, ki ga ne izvajamo, namreč sploh ne more biti dober!

Pravo in resnično rešitev sedanjih nakopičenih težav bo torej treba graditi dolgoročno. Tu pa bo potrebna v prvi vrsti pospešena demokratizacija splošnega družbenega in političnega življenja, da bodo vse bolj upoštevani resnični argumenti, podprti z logiko in znanstvenimi dognanji in da teh argumentov ne bodo blokirali politični, kot so jih mnogokrat v preteklosti. Primer za to je sedanja gonja okrog samoupravnih interesnih skupnosti. Nenadoma ugotavljamo, da jih je na tisoče in tisoče (v posameznih občinah celo več kot tozdov!) in da bi jih bilo dobro ukinjati. Kako naj jih ukinjamo, ko pa so predvideni v ustavi in jih ta zahteva?! Ne moremo jih, še več bi jih moralo biti in tudi samoupravnih sporazumov bi moralo biti več, če bi hoteli dosledno uveljaviti Zakon o združenem delu! Ko pa so posamezniki pred desetimi leti že vnaprej opozarjali, in to z znanstvenega stališča — čeprav je dostikrat zadoščala že zdrava logika in kmečka pamet, na nesmiselnost uvajanja toliko in takšnih samoupravnih interesnih skupnosti in predvideli vse tisto, do česar je sedaj res prišlo, so bili označeni kot protisamoupravni in celo protisocialistični elementi.

Ob tem lepem prazniku dela torej upajmo, da se (naša novejša) zgodovina ne bo preveč ponavljala in da se bomo čimprej znebili našega posvojenega gesla, da se na napakah učimo. Ta rek namreč očitno ne velja (več), saj bi bili sicer mi že veliko bolj pametni kot smo.

A. Tomažič.

KOLIKO IMAMO NAROČIL IN KAKO SMO IZPOLNILI KOLIČINSKI NAČRT V PRVEM ČETRTLETJU

Realizacija boljša kot lani

Pri sprejetih naročilih opazimo, da imamo v primerjavi s preteklimi leti okoli 5.000 ton naročil manj. Občutno nam primanjkuje naročil predvsem za črpalke, žerjave, cementarne in preoblikovalno opremo. Za razliko od prejšnjih let, v katerih je bila v prvih treh mesecih leta realizacija manjša, dosegamo v letošnjem prvem četrtletju nekoliko boljše rezultate. Realizirali smo skupno 3.045 ton finalnih izdelkov od načrtovanih 3.932 ton in tako 77-odstotno izpolnili načrt tega četrtletja.

Indeks povečanja v primerjavi z letom 1981 — real. 2.383 ton — 28%

Indeks povečanja v primerjavi z letom 1982 — real. 2.181 ton — 40%

Indeks povečanja v primerjavi z letom 1983 — pri real. 2.699 ton — 13%

Podatki o doseganju planskih ob-

veznosti kažejo na pozitivna gibanja v doseganju planiranih načrtov. Še bolj pa bi bili ti podatki razveseljivi, če bi vedeli, da bomo tako gibanje zadržali. Vendar ne bo tako, ker še v naslednjih mesecih pričakujemo, da ne bomo izpolnili planiranih količin zaradi težav pri oskrbi z repromateriali najrazličnejših vrst, predvsem tistimi iz uvoza.

		PREGLED DOSEGANJA KOLIČINSKEGA NAČRTA PROIZVODNJE											
Vrsta dejavnosti	M	Načrt letni -dinam.	Realiz. I. kvart. 1984	1984									
				I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
IRRP - izdel dokument.	M	500.000	125.000	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0
PUM-ulitki	T	9.578	2.474	25,8	25,8	25,8	25,8	25,8	25,8	25,8	25,8	25,8	25,8
PZO - zvar. in odkovki	T	5.310	1.310	24,7	24,7	24,7	24,7	24,7	24,7	24,7	24,7	24,7	24,7
OB - meh. obdelava	M	320.000	363.365	113,5	113,5	113,5	113,5	113,5	113,5	113,5	113,5	113,5	113,5
Turb. in MHE	T	2.740	110	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Črpalke	T	1.200	208	17,3	17,3	17,3	17,3	17,3	17,3	17,3	17,3	17,3	17,3
Žerjavi	T	1.500	27	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Reduktorji	T	1.200	228	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0
Cementarne	T	200	54	27,0	27,0	27,0	27,0	27,0	27,0	27,0	27,0	27,0	27,0
Diesel m.	T	600	154	25,7	25,7	25,7	25,7	25,7	25,7	25,7	25,7	25,7	25,7
Strojni d.	T	300	60	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Skupaj osn. proizv.	T	7.740	839	10,8	10,8	10,8	10,8	10,8	10,8	10,8	10,8	10,8	10,8
TVN	T	1.350	1.408	104,3	104,3	104,3	104,3	104,3	104,3	104,3	104,3	104,3	104,3
PPO	T	4.400	798	18,1	18,1	18,1	18,1	18,1	18,1	18,1	18,1	18,1	18,1
Sk. osn. proizv. + TVN + PPO	T	17.640	3.045	17,3	17,3	17,3	17,3	17,3	17,3	17,3	17,3	17,3	17,3

Legenda: — dinam. plan po gosp. načrtu — realizacija

0610-CPK

Kako smo uspešni pri posameznih vrstah proizvodov

TURBINE in MHE (male hidroelektrarne)

Načrt za leto 1984 je 2.740 ton. Sprejetih naročil je skupno 5.400 ton, od tega 4.200 ton za konvertibilni izvoz in 1.200 ton za domači trg. Važnejša naročila za konvertibilni izvoz so:

HE Haditha — 6 Kaplanovih turbin z ostalo opremo za Irak. HE Dorozdan — 2 Francisovi turbini z ostalo opremo za Iran.

Na konvertibilnem področju pričakujemo še naročilo treh turbin za HE Stratos v Grčiji.

Na domačem trgu imamo važnejša naročila za HE Mavčiče — 2 (Nadaljevanje na 2. strani)

Samoupravljanje je naša pot

(Nadaljevanje s 1. strani)

Litostroju dodobra spoznala proizvodni program. Ta spoznanja jima bodo koristila tudi pri opravljanju samoupravljaljskih nalog.

Predno je Ivan Babič, novoimenovani predsednik delavskega sveta, nadaljeval sejo, se je v svojem imenu in v imenu namestnika delegatom zahvalil za izkazano zaupanje. Obljubil je, da se bosta oba trudila opravičiti dano zaupanje. Da pa bi bilo delo delavskega sveta zares kvalitetno, je k tesnemu sodelovanju pozval vse izvoljene delegate, kakor tudi tiste, ki lahko na kakršenkoli način prispevajo k dobrim rezultatom dela samoupravnih teles in litostrojске proizvodnje.

V nadaljevanju seje so delegati delavskega sveta imenovali še izvršilna organa delavskega sveta ter komisije, in sicer za predsednika:

— upravnega odbora: **Janka Kopača**, zaposlenega v tozdu Nabava,

— koordinacijskega komiteja za LO in DSZ: **Josipa Klobučarja**, predsednika akcijske konference Zveze komunistov Litostroj,

— komisije za spremljanje uresničevanje Zakona o združenem delu: **Jurija Vulkana**, zaposlenega v tozdu Obdelava,

— komisije za pripravo letnega in srednjeročnega načrta delovne organizacije: **Mitja Kregarja**, zaposlenega v tozdu PZO,

— skupnega organa delovne organizacije: **Franca Gregoriča**, zaposlenega v tozdu IRRP,

— finančnega odbora delovne organizacije: **Zvonimirja Volfanda**, individualnega poslovnega organa tozdu PUM,

— komisije za inovacije in tehnične izboljšave: **Ivana Gantarja**, zaposlenega v tozdu IRRP,

— komisije za izobraževanje in štipendiranje: **Milana Koncilja**, zaposlenega v tozdu TVN,

— komisije za pohvale in odlikovanja: **Alfreda Tomažiča**, zaposlenega v DS SSP.

Na seji je bil imenovan tudi uredniški odbor časopisa Litostroj, odgovorni urednik, urednik in tehnični urednik.

Osrednja točka dnevnega reda sklicane seje je bila obravnava trenutnega gospodarskega položaja naše delovne organizacije. O tem je delegatom spregovoril generalni direktor Litostroja **Mirko Jančigaj**. Najprej je čestital vsem izvoljenim delegatom, kakor tudi vsem, ki so bili imenovani za nosilce odgovornih funkcij. V nadaljevanju je dejal, da je litostrojška izvozna usmerjenost naravnana na klirinško in konvertibilno tržišče. Torej možnosti zaslužka deviz so, treba jih je le izkoristiti. Še zlasti moramo posvečati pozornost rokom, ki jih postavlja naročnik, kajti posledice kršitev rokovnih obvez se pokažejo tudi pri renomeju, ki ga ima Litostroj v svetu. Generalni direktor je poudaril, da imamo še vedno težave z likvidnostjo. Da pa bi proizvodnja tekla nemoteno, nelikvidnost rešujemo tudi s krediti. Prav najemanje kreditov pa nas stane veliko sredstev, ki jih odplačujemo v visokih obrestnih merah. Sicer pa smo lahko v Litostroju dokaj zadovoljni z doseženimi uspehi, še zlasti, ker smo pozitivne rezultate dosegli v času zaostrenih gospodarskih razmer.

Vsi udeleženci ustanovne seje so z vabilom prejeli tudi poročila o delu delavskega sveta, upravnega odbora in vseh ostalih organov, ki jih je delavski svet imenoval pred dvema letoma. Nato je spregovoril prejšnji predsednik delavskega sveta **Jurij Vulkan**. Poudaril je, da je bilo minulo mandatno obdobje samoupravnih

organov izredno težko. To je bilo obdobje, ko so nekateri nasprotniki samoupravnega sistema v naši družbeni skupnosti dokaj glasno razmišljali, ali ni prav samoupravljanje krivo za nastalo situacijo in ali morda ni čas, da iz samoupravljanja preidemo na sistem trde roke z vrha? K takemu razmišljanju so resda spodbujali stalni ukrepi zveznih organov, ki še zdaleč niso bili samoupravni. Poleg tega so vnašali nezadovoljstvo v združeno delo zaradi prehitrih sprememb razmer gospodarjenja, kar je velikokrat hromilo proizvodnjo. Samoupravljanje oziroma možnost samoupravljanja v praksi se je v večini primerov omejila na organizacije združenega dela. Zunaj njih pa prepogosto kroji usodo samoupravljanja birokracija s svojimi upravnimi aparati. To dejstvo je hromilo in še hromi tudi angažiranost delegatov v posameznih skupščinah SIS in ostalem skupščinskem sistemu naše

družbe. Seveda pa se je tako vzdušje odražalo tudi v samoupravnem delovanju našega kolektiva. Pogosto so bili namreč izrečeni očitki, da so samoupravni organi na ravni delovne organizacije neučinkoviti, pa tudi, da družbenopolitična aktivnost ni več takšna, ko je bila nekoč. Tovariš Vulkan je menil, da so ti očitki neutemeljeni, še zlasti, če se spomnimo na vlogo samoupravnih teles na ravni delovne organizacije pred sprejetjem Zakona o združenem delu in to vlogo primerjamo s sedanjjo. Danes so samoupravni organi telesa, ki v večini primerov ugotavljajo odločitve tozdu, vendar pa pri usklajevanju težko najdejo skupni imenovalac. Zakon o združenem delu namreč daje tozdu ekonomsko in politično samostojnost in jim v primeru, da ne upoštevajo Litostroja kot celote, omogoča uveljavljati tozduvske interese. To sicer ni stalen pojav, se je pa že pokazal zlasti ob

Realizacija boljša kot lani

(Nadaljevanje s 1. strani)

Kaplanovi turbini, HE Solkan — 1 Kaplanova turbina in HE Mostar — 3 Kaplanove turbine.

Glede obvez pri pogodbenih rokih imamo z 31. marcem 1984 1850 ton rokovno zapadlih naročil.

Količinski načrt 432 ton za prvo četrtletje 1984 je izpolnjen le 25-odstotno, oziroma 110 ton dejanske realizacije, od tega 60 ton za izvoz in 50 ton za domači trg.

Največjo oviro za boljšo realizacijo turbin povzroča nepravčasna dobava repromaterialov, v zadnjem času pa tudi kasneje dokumentacije iz tozda IRRP (pomanjkanje samostojnih projektantov).

ČRPALKE:

Načrt za leto 1984 je 1200 ton in nima pokritja z naročili, ker manjka okoli 100 ton naročil. Sprejetih je skupno 1100 ton naročil, od tega 500 za konvertibilni izvoz in 600 ton za domači trg.

Važnejša izvozna naročila:

Kirkuk — Irak — oprema za črpalno postajo SS I

Kirkuk — Irak — oprema za črpalno postajo SS III

Kirkuk — Irak — oprema za črpalno postajo SS X

Kozloduj — Bolgarija — črpalka CN 160 — 110 za NUE

Oprema za ČP SS I IN SS III je v končni izdelavi, z izjemo rotorjev, ki so zaradi večkratnih izmetov naročeni iz tujine. Zaradi izmetov in pomanjkanja imamo velike težave tudi pri vodilnikih.

Naročila za ČP SS X smo prejeli v aprilu 1984, pogodbeni rok pa je marec 1985.

Za domači trg imamo važnejša naročila črpalne opreme za Kikinda, lavonski Brod, Zagreb, Svetozarevo, Titograd, Beograd, HE Đerdap, Negotin itd.

Glede obvez pri pogodbenih rokih imamo z 31. marcem 1984 — 540 ton rokovno zapadlih naročil kar pomeni, da bomo za zamude plačali penale.

Količinski načrt 205 ton za prvo četrtletje je izpolnjen 101-odstotno, oziroma 208 ton dejanske realizacije, od tega 71 ton za izvoz in 137 ton za domači trg. Zaradi pomanjkanja naročil in težav pri oskrbi z repromateriali pričakujemo, da bomo le z maksimalnim angažiranjem vseh

prizadetih v delovnem procesu dosegli planiranih 1200 ton realizacije.

ŽERJAVI

Načrt za leto 1984 je 1500 ton in je pokrit z naročili. Sprejetih je skupno 2300 ton naročil, od tega 380 ton za konvertibilni izvoz, 1600 ton za klirinški izvoz in 320 ton za domači trg.

Važnejša izvozna naročila:

Irak — EMD 250 + 63 t za HE Haditha

Framatome Francija — deli za jedrsko elektrarno

ZSSR — polarna dvigala za jedrske elektrarne

Za domači trg imamo važnejša naročila za HE Mavčice, HE Jablanica in TOZD PUM.

Količinski načrt 389 ton za prvo četrtletje je izpolnjen le 7-odstotno, oziroma 27 ton dejanske realizacije. Iz količinskega načrta sta zaradi nedobavljenega repromateriala izpadla 2 EMD 250 t za HE Haditho.

Glede obvez pri pogodbenih rokih imamo z 31. marcem 1984 980 ton rokovno zapadlih naročil, kar pomeni, da bomo za zamude plačali penale.

REDUKTORJI

Načrt za leto 1984 je 1200 ton in je pokrit z naročili. Sprejetih je skupno 1740 ton naročil, od tega 1700 ton za klirinški izvoz in 50 ton za domači trg.

Važnejša izvozna naročila:

Za Sovjetsko zvezo:

— sklopi reduktorjev — 49

— reduktorji AC 2280 — 40

— razdelilni podajni mehanizmi — 12

— reduktorji AC 2280 — 50

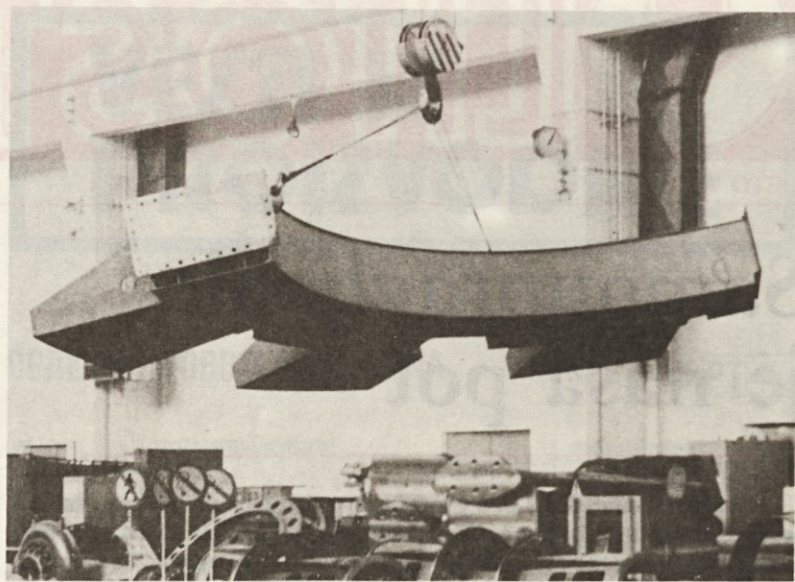
— rezdelilni podajni mehanizmi — 12

— reduktorji za bagre — 40

Pogodbena vrednost teh reduktorjev je 20.720.062 klirinških dolarjev, od katerih je 5.523.693 že plačano.

Za domači trg imamo važnejša naročila le za Rade Končar Zagreb, Železarno Sisak, Papirnico Vevče in Uljanik Pulj. Količinski načrt 222 ton za prvo četrtletje 1984 je izpolnjen 102-odstotno oziroma 226 ton dejanske realizacije, od tega 216 ton za izvoz in 10 ton za domači trg.

Reduktorji so poleg ulitkov edini finalni proizvod, ki so v letu 1983 izpolnili letni proizvodni načrt, ker so od predvidenih 1000 ton realizi-

Montaža šablone za zarisovanje predvodilnih lopat. (Foto: E. L.)

sprejemanju internih samoupravnih aktov. Nekateri ta pojav označujejo kot razvoj samoupravljanja in prebujanje samoupravnih sil v tozdu. Delno je to res, vendar pa bi se morali v prvi vrsti zavedati, da je Litostroj Litostroj le kot celota.

Tovariš Vulkan je bil v svojem uvodnem delu kritičen. Toda ob kritiki ni pozabil opozoriti na uspehe, ki

jih je Litostroj dosegel. Zaključil pa je z naslednjimi besedami: »V Litostroju smo zelo uspešni kot celota, še zlasti, kadar se sporazumevamo z zunanjimi institucijami. Na žalost pa smo togi, kadar gre za naše notranje interese in probleme. Neizpodbitno je, da je samoupravna pot naša edina pot, zato jo moramo dograjevati in razvijati v praksi«.

Slavica Mrkun

rali 1049 ton in tako načrt presegle za 5 odstotkov.

V letu 1984 predvidevamo, da bo načrt 1200 ton tudi izpolnjen, če bosta dve najbolj kritični poziciji — ležaji iz konvertibilnega uvoza in odkovki iz domačega ali klirinškega trga — dobavljeni pravočasno.

Glede obvez na pogodbene roke imamo z 31. marcem 1984 800 ton rokovno zapadlih naročil kar pomeni, da bomo za zamude plačali penale.

CEMENTARNE

Cementarne so edini proizvod, ki glede dotoka naročil iz leta v leto nazaduje. Nekoč smo na tem področju realizirali tudi do 1900 ton opreme.

Načrt za leto 1984 je 200 ton in nima pokritja z naročili, ker manjka okoli 100 ton naročil.

Količinski načrt 26 ton za prvo četrtletje 1984 je izpolnjen 200-odstotno, oziroma 54 ton dejanske realizacije, od tega 13 ton za konvertibilni izvoz (rezervni deli za Sudan), ostalih 41 ton pa za domači trg.

Za klirinški izvoz pri tem proizvodu nimamo naročil.

DIZEL MOTORJI

Načrt za leto 1984 je 600 ton in je pokrit z naročili. Sprejetih je skupno 1300 ton naročil, od tega 7 ton za konvertibilni, 43 ton za klirinški in 1.250 ton za domači trg.

Za konvertibilno in klirinško področje neposredno izvažamo le rezervne dele.

Važnejša naročila:

Brodgradilište Split — DM 6T23LH — 18 kom

Brodgradilište Split — DM 6S28LU-4 — 6 kom

Ladjedelnica »3. maj« Reka — DM 5T23LH — 9 kom

Uljanik Pulj — DM 6T23LH — 24 kom

Uljanik Pulj — DM 6T23LH — 3 kom

Dunav Brod — DM 6T23LU-2 — 40 kom

Brodogradnja Kraljevica — DM 6S28LU-4 — 2 kom

ZSSR — Rez. deli razl. tip. DM

Za leto 1984 je planirano 24 gradenj s 57 motorji, katerih pogodbena vrednost skupno z rezervnimi deli presega 100 starih milijard v din.

Količinski načrt 165 ton za prvo četrtletje 1984 je izpolnjen 93-odstotno, oziroma 154 ton dejanske realizacije. Realizirani so bili 3 DM 6T23LH-4 za Ladjedelnico Trogir, 2 DM 6T23LH za Ladjedelnico Split in 6 DM 6T23LH za Ladjedelnico Uljanik Pulj.

Glede obvez na pogodbene roke imamo z 31. marcem 1984 350 ton rokovno zapadlih naročil.

STROJNI DELI

Načrt za leto 1984 je 300 ton in je pokrit z naročili. Sprejetih je skupno 450 ton naročil. Vsa naročila so namenjena domačim kupcem.

Količinski načrt 53 ton za prvo četrtletje 1984 je izpolnjen 113-odstotno, kar pomeni 60 ton dejanske realizacije.

Važnejša naročila: TE Tuzla — udarno kolo — 30 ton

— rotor mlina — 22 ton

— obroči — 15 ton

Cementarna Popovac — obroč bobna — 21 ton

— zobniki — 28 ton

Železarna Zenica — zobniki — 26 ton

— zvon — 15 ton

Kosovo — rotor mlina — 62 ton

— segmenti — 11 ton

TVN

Načrt za leto 1984 je 5500 ton in je pokrit z naročili.

Sprejetih je skupno 9800 naročil, od tega 620 ton za konvertibilni izvoz, 300 ton za klirinški izvoz, ostalo pa za domači trg in zalogo.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Kovinarji so spet tekmovali

Za nami je 8. proizvodno delovno tekmovanje kovinarjev Litostroja in 4. tekmovanje kovinarjev Ljubljane.

Proizvodna tekmovanja so se že dobobra ustalila in dobivajo vedno več privrženecv tako med tekmovalci in organizatorji, kot tudi med gledalci. Tekmovanje, ki je združeno s poznavanjem samoupravnih odnosov v združenem delu, bogati sama proizvodna tekmovanja in daje tudi novo kvaliteto proizvodnemu delu in odnosom v delovnih organizacijah. Opazamo, da na tekmovanjih sodeluje vedno več proizvodnih delavcev, in to mlajših. Vedno pogostejša tekmovanja v delovnih organizacijah, katerih zmagovalci kasneje tekmujejo še na ljubljanskem in nato na republiškem zveznem tekmovanju, spremljajo številne kulturne, znanstvene in inventive predstavitve, ki dajejo samim tekmovanjem še večje razsežnosti. S tem se na vsak način dviga ugled proizvodnih tekmovanj, obenem pa to spodbuja tudi mladino, da se lažje odloča za te — še nedavno tega — tako zapostavljene poklice.

V Litostroju so se v času od 29. do 31. marca tekmovalci najprej pomerili v teoretičnem delu, ki je bil za vse pravzaprav najtežji. Pred tem so imeli tudi nekaj priprav, zato je bil tudi uspeh zadovoljiv. V praktičnem delu so se pomerili v naslednjih poklicih: strugarji (11 tekmovalcev), rezkalci (13), brusilci (4) in strojni ključavničarji (4). V ostalih poklicih, kot so livarji, kovači, varilci in orodjarji, so se prijavili po manj kot trije tekmovalci, zato so le-ti prvič pokazali znanje kar na ljubljanskem tekmovanju. Pri nas so tekmovanja potekala v

delavnicah na naši šoli in v prostorih tozda Montaže. Pogoji tekmovanja so bili povsod enaki in tudi zahtevnost izdelkov ni bila previsoka.

Pohvaliti je treba litostrojski sindikat, ki je bil nosilec akcije, saj je bilo tekmovanje zelo dobro pripravljeno in izpeljano. Enako velja tudi za komisijo za pripravo tekmovanja in za spremljevalne komisije po tozdih. Pohvale za organizacijo pa je Litostroj dobil tudi od mestnega sindikata, ki je bil organizator mestnega tekmovanja.

Ker je zanimanje javnosti za taka tekmovanja vse večje, ni čudno, da so o tem poročala tudi vsa sredstva javnega obveščanja — od televizije in radia, do Glasa Ljubljane in vseh večjih časopisov. Prvega dne ljubljanskega tekmovanja pa sta tekmovalce prišla pogledat tudi predsednik mestnega komiteja ZK Jože Smole in predsednik Zveze sindikata mesta Ljubljana Franc Hribar.

Zdaj pa pogledjmo, kako so se odrezali tekmovalci na internem tekmovanju:

Strugarji
Marjan Černivec (OB)
Stojan Polovina (OB)
Bratislav Andejič (TVN)

Rezkalci:
Savo Raičević (OB)
Tone Horvat (OB)
Andrej Adamič (OB)

Ključavničarji:
Ivan Kučič (MONT)
Franc Bah (MONT)
Andrej Šuštar (MONT)

Brusilci:
Miroslav Klavžar (OB)
Branislav Njenič (OB)
Hikmet Keranović (TVN)

Litostrojski zmagovalci so dobili tudi zelo lepe nagrade. Nagrada za prvo mesto je bil velik komplet ključev gedora, druga nagrada je bila plamenka, nagrada za tretje mesto pa pomično merilo. Pri poklicih, kjer je bilo prijavljenih po več tekmovalcev, so bile do 6. mesta podeljene tudi tolažilne nagrade, in sicer kompleti izvijačev.

Za konec pa naj omenimo še uvrstitve najboljših Litostrojanov na tekmovanju v okviru mesta Ljubljane, ki je potekalo 13. in 14. aprila v različnih delovnih organizacijah in tudi v Litostroju:

Brusilci:
1. Miroslav Klavžar (OB)
2. Branislav Njenič (OB)
3. Hikmet Keranović (TVN)

Rezkalci:
1. Savo Raičević (OB)
2. Andrej Adamič (OB)
3. Janez Prijatelj (OB)

Orodjarji:
2. Peter Kogovšek (OB)

Kovači:
1. Bernard Dolenc (PZO)

Na proizvodna delovna tekmovanja kovinarjev se prijavlja vsako leto več tekmovalcev. Najbolje uvrščeni so prejeli tudi lepe nagrade (Foto: T. Š.)

2. Štefan Dornik (PZO)
3. Alojz Marin (PZO)

Varilci RO:
1. Živorad Kondič (PZO)

Varilci MAG:
2. Robert Žagar (PZO)

Livarji kaluparji:
1. Stojan Despot (PUM)
2. Zlatko Bukovec (PUM)
3. Milan Muršič (PUM)

Upoštevali smo le naše najboljše uvrščene tekmovalce, dobrih mest oziroma nobene uvrstitve pa nismo imeli med strugarji, ključavničarji, varilci TIG, plamenskimi varilci, TV mehaniki, kleparji, avtomehaniki dizel in avtomehaniki OTTO.

Kljub temu pa je bil Litostroj med trinajstimi delovnimi organizacijami najboljši, saj je osvojil kar pet prvih, šest drugih in štiri tretja mesta. Skupaj torej 15 mest, pred Avtomontažo s sedmimi in IMP s šestimi skupnimi mesti. Našim tekmovalcem iskreno čestitamo!

M. M.

25 LET ČASOPISA LITOSTROJ

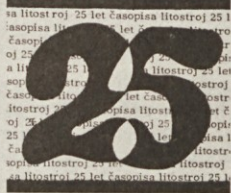
Rad se spominjam

V letošnji rubriki, namenjeni 25-letnici izhajanja časopisa, bi radi čim bolj celovito predstavili leta razvoja časopisa, obenem pa tudi ljudi, ki imajo največ zaslug, da je časopis postal tak, kot je danes. Nedvomno je to zasluga ljudi, ki so mu že na začetku začrtali tak razvoj. Zato smo tokrat prosili prvega odgovornega urednika Petra Likarja, da obudi spomine na začetke izhajanja časopisa »Litostroj«. Naši prošnji se je ljubeznivo odzval z naslednjim pismom:

Nad vse rad se odzivam prošnji uredništva, da bi kot prvi odgovorni urednik časopisa Litostroj napisal nekaj besed o tistih dneh, ko smo snovali in urejali litostrojski časopis. Moram priznati, da sem ob tem pozivu potisnil ob stran kar precejšen kup dela, ki me dnevno čaka na pisalni mizi, in začel pisati obljubljeno gradivo. Naj ne bom sentimentalen, če zapišem, da je bilo litostrojsko novinarstvo zame kot prva ljubezen, ki je ne pozabiš kar tako. A ta poziv me hkrati tudi žalosti. Take memoarske zapiske se daje pisati ljudem, ki zapuščajo najdinamičnejši del življenja in se jim dovoli, da mladini, naj jo to zanima ali me sporoča spomine svoje mladosti. To pa pomeni prvi mrzli piš jeseni. Ta hlad ni prijeten.

In zdaj k stvari. Časopis Litostroj je bil eden prvih te vrste v Sloveniji. Mnoga podjetja takrat še niso dojela, kaj pomeni tovarniška informacija tako rekoč iz prve roke in so nihala, ali naj ustanove uredništva in začno izdajati interna glasila ali ne. Litostroj je bil torej med prvimi in spominjam se, da je ta zgled krepko potegnil za seboj tudi druge in kmalu je izhajalo po Sloveniji na desetine tovarniških časopisov. Seveda so bili pred nami že nekateri drugi, z daljšo tradicijo in ustanovljeni na drugačni osnovi. Vendar je bil Litostroj takrat »gigant petletke« in so vsi gledali nanj s posebnim spoštovanjem.

Potem, ko so se za izhajanje časopisa odločile družbenopolitične organizacije, je začel uresničevati zasnovo in organizacijo uredništva dr. Branko Vrčon. Tako je za delo pri listu pridobil tudi mene. Da je vodstvo tovarne prepustilo to delo prav njemu, je bila ena od posrečenih potez Dr. Vrčon je bil med obema vojnoma dopisnik nekaterih svetovnih časopisov in je bil ena vodilnih novinarskih uredniških osebnosti na Slovenskem. Tako pri snovanju koncepta lista ni bilo nič iskanj in zmot. Časopis se je že po prvih številkah za takratne razmere visoko profesionaliziral. Ko so bili drugi časopisi še polni začetniških napak, je Litostroj že začel gojiti sodobno, problemsko angažirano novinarstvo. Znal je pridobiti za reportersko časopisne fotografije Betko Kocjančičevo in za karikature slikarja Maria Vilharja. A ti okviri so postali kmalu pretesni. Časopis je skupaj z dobesedno udarnimi družbenopolitičnimi organizacijami, ki so jih takrat vodili Vinko Kožuh, Milan Vidmar, Stane Vogelcnik, Franc Kranjc, Avgust Klemenc in drugi, osredičil številna »mladolitostrojska« kulturna gibanja. Uredništvo je postalo nekakšen otok, na katerega so priplavali tako delavci kot inženirji in ustvarili tovarniško kulturno vzdušje. Ta potencial je moral eksplodirati. In je! Prav v tistih letih je tekla akcija za pridobitev novih delavcev z Dolenjske in iz Tuhinjske doline. Naša novoustanovljena kulturna skupina glasbenikov, folkloristov, recitatorjev in igralcev je odhajala v te predele Slovenije kot nekakšna predhodnica kadrovikov, predstavljala delo v Litostroju in z »mehko informacijo« vabila.

V okviru našega propagandnega oddelka smo izdajali tudi posebne večbarvne letake, s katerimi smo animirali delovni kolektiv za boljše delo, za finalizacijo proizvodnje, za večjo varnost pri delu, tovarniške odnose in podobno. To je bila celo za današnje pojmovanje politično-propagandna sodobna poteza. Letake smo delili pri izhodih in se veselili, da pol ure za tem, ko je odšel zadnji delavec, nismo našli na tleh nobenega odvrženega letaka. Šele dolga leta zatem je bilo opaziti podobne akcije v drugih delovnih kolektivih.

V okviru redakcije smo ustanovili tudi radijsko postajo. Oddajala je med odmori. Tudi pri tem mediju smo gojili razne novinarske zvrsti in če naše takratne oddaje primerjam z današnjimi radijskimi, so se po konceptu še najbolj približevale k kombinaciji Radia Študent in Radia Ljubljana. A radijsko uredništvo je po letu dni ali kaj takega prenehalo z delom. Med malicami je v proizvodnih obratih vedno tekel kakšen stroj ali kakšna naprava in sporočila so zaradi hrupa izgubljala svojo informativno vrednost. Mislim pa, da tudi telekomunikacijska tehnika razglasne postaje ni bila ravno na višjem nivoju. Iz takih razlogov je bilo bolje, da smo začeli izdajati tedenski in celo dnevni bilten, ki so ga dobivali tisti, ki so informacijo pač potrebovali. Glavni urednik je uvedel še eno sodobno uredništvo potezo. Vsako jutro je namreč prebral vse časopisje, ki ga je dobil na mizo, s Tanjugom vred, in pripravil za razne tovarniške strukture posebne izvlečke ter jih pošiljal operativnemu vodstvu. Posledica: vodstvo je lahko takoj ustrezno reagiralo — od člankov o Litostroju do javnih licitacij, ki so jih razpisovali svetovni časopisi za gradnjo strojev in naprav, ki jih je izdeloval Litostroj.

Za kadrovsko službo in številne obiske, ki so prihajali v tovarno, smo napisali posebne knjižice z naslovom Skozi tovarno, opremil jo je akademski slikar Jože Spacal. Uredništvo je prirejalo tudi umetniške razstave.

Nekaj časa je živela celo težnja, da bi postal Litostroj občinsko glasilo. Vem, da presegam prostor, ki mi ga je dodelilo uredništvo, a moram napisati še enega osebnega. Ko danes, malce odmaknjen od takratnih dni, opazujem svoj profesionalni razvoj in ga primerjam z razvojem svojih sedanjih mlajših kolegov, ki so redno kruto vrženi v sredo ribnika, lahko rečem, da je imel najbrž le redkokdo takega učitelja, kot je bil zame dr. Branko Vrčon — človek širokih duhovnih razsežnosti, a utesnjen v mikrosvet tovarniškega lista. Če vodim danes mamutske televizijske oddaje v živo ali delam velike projekte serijalk, če pišem knjige ali analitični komentar, še vedno tu in tam zaznam prefinjen odzven mojstrove šole.

Vsega tega ne pišem zato, da bi hotel reči: »Poglejte, tako smo pa »furali« mi.« Sploh ne. Ko danes ocenjujem časopis Litostroj in pri svojem novinarskem delu začutim delovanje vaše sedanje informativne službe, mislim, da vlagate v delo prav take napore in žanjete prav take uspehe, kot smo jih mi. Seveda je danes drugačen čas, drugačne potrebe in so potrebni drugačni prijemi. Kot prvi odgovorni urednik časopisa Litostroj lahko sedanjemu uredništvu za njegovo uspešno delo samo čestitamo...

... in srebrni jubileji se vedno praznujejo!

Peter Likar

Eden izmed tekmovalcev 8. proizvodnega delovnega tekmovanja kovinarjev Litostroja (Foto: T. Š.)

(Nadaljevanje s 2. strani)

Važnejša izvozna naročila:

Iran
— nakladalnik 10 ton — 25 kom
— nakladalnik 12,5 ton — 15 kom
— nakladalnik 8 ton — 30 kom
— nakladalnik 5 ton — 26 kom
Grčija
— nakladalnik 8 ton — 1 kom
ČSSR
— nakladalnik 5 ton — 20 kom
— nakladalnik 8 ton — 5 kom
— nakladalnik 10 ton — 3 kom
— nakladalnik 12,5 ton — 3 kom
Pogodbena vrednost naročil za konvertibilni izvoz je 2.800.000 ameriških dolarjev, vrednost klirinškega izvoza za ČSSR 1.600.000 klirinških dolarjev.
Količinski načrt 1350 za prvo četrtletje 1984 je izpolnjen 104-odstotno, oziroma 1408 ton dejanske realizacije, od tega 900 ton za izvoz in 508 ton za domači trg in zalogo.

PREOBLIKOVALNA OPREMA

Načrt za leto 1984 je 4400 ton in nima celotnega pokritja s konkretnimi naročili, ker manjka okoli 1000

ton naročil. Sprejetih je skupno 2900 ton naročil, od tega 70 ton za konvertibilni izvoz, 1600 ton za klirinški izvoz, ostalo pa za domači trg in zalogo.

Važnejša izvozna naročila:

ZRN
HSC-1-63-100 1 stroj
HSC-1-100-100 1 stroj
MVC-1-100-200 2 stroja
DMKh-280 1 stroj
DMKh-160 2 stroja
ZSSR
DMKh-630 5 strojev
HVO-2-160 18 strojev
HVO-2-250 34 strojev
HVO-2-400 7 strojev
HVO-2-630 12 strojev

Pogodbena vrednost naročil za konvertibilni izvoz je 450.000 DM, vrednost klirinškega izvoza za ZSSR pa 11.900.000 klirinških dolarjev. Količinski načrt 1090 ton za prvo četrtletje 1984 je izpolnjen 73-odstotno, oziroma 798 ton dejanske realizacije, od tega 540 ton za izvoz in 258 ton zadomači trg in zalogo.

Jože Krtnik

Predstavljamo vam novo vodstvo

Predstavljamo vam novega predsednika delavskega sveta DO Litostroj IVANA BABIČA in novega predsednika upravnega odbora JANKA KOPAČA.

»TO JE ODGOVORNA NALOGA«

»Ko se človek ozre po prehojeni poti, se mu zdi neverjetno, da je od kakšnega prelomnega trenutka minilo že četrto stoletje,« je dejal Ivan Babič, ko sva se začela pogovarjati o njegovi zaposlitvi v Titovih zavodih Litostroj. Toliko časa je namreč že povezan z našim kolektivom. Svojo litostrojsko pot je začel z usposabljanjem v našem izobraževalnem centru. Po uspešno končanem poklicnem šolanju se je zaposlil v proizvodni enoti diezelski transport kot monter. Tedaj je bila to enota, ki je osvajala nove proizvode iz litostrojskega proizvodnega programa, viličarje in diezel motorje. Ivan se spominja, kako so bili ponosni na uspešno osvajanje znanja za izdelavo teh proizvodov.

Vendar je bil Ivan kljub pridobljenemu poklicu še vedno željan znanja, zato je šolanje nadaljeval. Na osnovi dodatno pridobljene izobrazbe (sedaj študira na ekonomski fakulteti) je bil premeščen v prodajo, v službo izvoza turbinske opreme na dela in naloge glavnega komercialista. Sedaj opravlja dela in naloge pomočnika vodje tima za HE Haditha, o kateri je dejal, da je to doslej največje naročilo v zgodovini Litostroja, pa še izvozno.

Tudi družbenopolitično življenje Ivana Babiča je zelo razgibano. Že v takratni Industrijsko kovinarski šoli je bil sekretar mladine, pozneje predsednik tovarniškega komiteja mladine, večkrat delegat delavskega sveta, v zadnjem mandatu pa je bil predsednik delavskega sveta tozda PRODAJA. Vendar pa je bila pretežna večina Ivanovega političnega delovanja usmerjena na teren. V krajevni skupnosti, občini, pa tudi na nivoju mesta je opravljal vrsto odgovornih in zahtevnih funkcij. Še kot mladinec je uspešno zaključil šolanje na oficirski šoli.

Vsa ta njegova aktivnost je garancija, da je bil za predsednika delavskega sveta preko širiteljskega kolektiva izbran delegat, ki ima veliko znanja in potrebnih izkušenj. Naš novi predsednik tudi sam meni, da mora družbenopolitični delavec ali pa samoupravljalec nenehno spremljati dogajanja, tako v kolektivu kot v širši družbeni skupnosti. Poleg tega mora imeti razvite sposobnosti komuniciranja in tudi poslušaj za dogajanja okoli sebe. Skratka, čim odgovornejša je funkcija, tem več mora imeti funkcionalni psihofizični sposobnosti in izkušenj.

Janko, tako ga kličejo prijatelji in znanci, se zaveda, da je biti predsednik delavskega sveta v Litostroju izredno težko, še zlasti zaradi velikega števila tozdov, torej zaradi raznolikih interesov. Vendar se moramo zavedati, da tozdi ni delovna organizacija, da znotraj delovne organizacije ne moremo imeti trga, da

imamo med tozdi neomejeno solidarno odgovornost in nenazadnje, da nas v svetu poznajo le pod imenom Titovi zavodi Litostroj.

Predsednika Ivana Babiča sem vprašala, kako si predstavlja sodelovanje med družbenopolitičnimi organizacijami na

eni in samoupravnimi organi na drugi strani. Odgovoril je, da za njega ni ne ene ne druge strani. Poznamo naloge Zveze komunistov Slovenije in Zveze komunistov Jugoslavije v sistemu socialističnega samoupravljanja. Torej iz tega sledi, da morajo družbenopolitične organizacije in samoupravna telesa delati z roko v roki, še zlasti misli tu na sindikat. Trdno je prepričan, da samoupravno delo ne more biti kvalitetno, če so družbenopolitične organizacije pasivne.

Pogovor je nanese tudi na sodelovanje samoupravnih teles s strokovnim vodstvom delovne organizacije. Še zlasti me je zanimal odgovor na vprašanje, ali je v Litostroju možno, da pride do razkoraka med omenjenimi dejavniki. Ivan je takoj odgovoril, da to ni možno, kajti tako vodstvo kot samoupravna telesa poznajo in strogo ločijo strokovno vodenje delovne organizacije od samoupravnega odločanja. Do nesoglasja bi lahko prišlo le v primeru, če bi se samoupravni organi vmešavali v strokovno vodenje in seveda obratno.

Ko sva se z Jankom pogovarjala o sredstvih, ki jih imajo družbenopolitične organizacije za svoje delovanje, je postal kar malo hud. Po njegovem mnenju od odločno previsoke članarine ZK komunistov, povezanim v osnovne organizacije, ne ostane niti dinar, ki bi ga lahko koristno uporabili.

Pogovor sva zaključila z mislijo o rezultatih poslovne uspešnosti. Tudi on je eden izmed tistih, ki je prepričan, da smo v Litostroju sposobni narediti veliko več, škoda je le, da niso vsi za to.

»ZASTOPAL BOM LITOSTROJ KOT CELOTO«

V prejšnji številki Litostrojčana smo že pisali, da smo imeli v februarju letošnjega leta programsko volilno konferenco sindikata. Na seji je bilo imenovano tudi novo vodstvo Konference. Zato vam želimo v naslednjih vrsticah predstaviti novega predsednika Konference osnovnih organizacij Zveze sindikatov Litostroj FADILA ZECA.

Pravzaprav je ime Fadil Zec mnogim že poznano, kajti v Litostroju je zaposlen že 18 let. Delati je začel v proizvodnji kot strugar, pozneje pa je napredoval v kontrolorja. Ob delu v Litostroju se je tudi izobraževal na delovodski šoli in jo uspešno zaključil. Tovariš Fadil se je v delo družbenopolitičnih organizacij vključil takoj ob sklenitvi delovnega razmerja. Opravljal je že vrsto pomembnih in odgovornih funkcij, med drugim je bil večkrat član predsedstva ZSMS, sekretar aktivna mladih komunistov, delegat Konference sindikata, v zadnjem mandatu obdobju pa je bil tudi predsednik osnovne organizacije sindikata tozda Obdelava. Značilno za Fadila je, da je vse funkcije opravljal z veliko mero vestnosti in odgovornosti. V vseh teh letih družbenopolitičnega dela si je uspel pridobiti vrsto izkušenj in znanja, poleg tega pa je tudi dobro spoznal litostrojski proizvodni program.

Beseda je hitro nanese na delo Konference sindikata Litostroj. Na programsko

volilni seji so delegati sprejeli program dela Konference v naslednjem obdobju. Ena izmed prvih nalog, ki izhaja iz programa, je skrb za dobre rezultate

gospodarjenja. Fadil meni, da moramo vlagati kar največje napore v pridobivanje dohodka, skrbeti za zmanjšanje materialnih stroškov ter čim več sredstev namenjati za razširjeno reprodukcijo. V Litostroju smo sposobni narediti mnogo več, sposobni smo tudi izboljšati kvaliteto izdelkov. Resda nas trenutno pesti pomanjkanje različnih vrst materiala. Toda prepogosto pa nam služi to za izgovor, ko ne opravimo tudi tistih nalog, za katere imamo vse pogoje. Seveda je naloga sindikata tudi skrb za osebe dohodke delavcev. Pravilniki o delitvi osebnih dohodkov in čistega dohodka, ki so sedaj v veljavi, so za sedanjí čas že nekoliko neustrezni. V njih je zapisano, da moramo voditi politiko nagrajevanja po delu. Žal v Litostroju to ni dosledno uveljavljeno. Zato stoji pred sindikatom naloga, da obstoječe pravilnike dopolni v skladu s politiko nagrajevanja, ki jo opredeljujejo sindikalne listine.

Konferenca sindikata bo sproti spremljala rezultate poslovanja. Še zlasti bo veliko pozornosti posvetila četrtletnim oz. letnim obračunom poslovne uspešnosti. Po Fadilovem prepričanju morajo prav družbenopolitične organizacije podati usmeritve in izhodišča za nadaljnjo obravnavo rezultatov poslovanja v samoupravnih organih in ne, tako kot se je že dogajalo, da so samoupravna telesa bilanco obravnavala, šele za njimi pa so jih obravnavali Sindikat, Zveza komunistov in Mladina. Skratka — razprava v samoupravnih organih se je odvijala brez mnenj in političnih usmeritev. To pa je

»TEŽKO JE USKLAJEVATI«

Nič narobe ne bo, če zapišem, da je funkcija predsednika upravnega odbora naše delovne organizacije ena najzahtevnejših. Zato se je pogovor z Jankom Kopačem, novoimenovanim predsednikom upravnega odbora, največ vrtel okoli te ugotovitve. Tudi on se zaveda, da je to ena najzahtevnejših in najodgovornejših funkcij, ki jih je opravljal do sedaj, čeprav jih ni bilo malo. Naj jih naštejemo le nekaj: še kot mladinec je bil predsednik osnovne organizacije mladine na terenu, pozneje pa predsednik osnovne organizacije sindikata, član upravnega odbora delovne organizacije, večkrat delegat delavskega sveta delovne organizacije, predsednik izvršilnega odbora delavskega sveta tozda in v zadnjem mandatu predsednik delavskega sveta tozda NABAVA.

Janko Kopač si predstavlja vlogo upravnega odbora Litostroja kot usklajevalca različnih samoupravnih mnenj in teženj skoraj tako, kot usklajevanje v zvezni skupščini. Osnovna smer dela upravnega odbora mora biti namenjena prizadevanjem za skupni cilj, torej za cilj Litostroja in ne posameznih tozdov. Če bodo delegati delovali tako, ne bo težko opravljati zadolžitve. Res je, da je delegat pogostokrat nemočen, ker je dolžan upoštevati mnenja in stališča svoje delegatske baze. Janko je prepričan, da neučinkovitost tozdov v procesu usklajevanja meče slabo luč na celotni sistem samoupravljanja. Ljudje vidijo

narobe, močno narobe! Zato pravi naš predsednik, da bo odslej drugače.

Seveda pa delo sindikata ne bo usmerjeno le v pridobivanje dohodka. Zaradi težkih delovnih razmer na nekaterih delovnih mestih bo sindikat skrbel zlasti za tiste delavce, ki na teh mestih delajo že dolgo let (preventivno zdravstveno okrevanje). Še pomembneje pa je, da bo sindikat skušal odgovorne opozarjati na nujnost izboljšanja delovnih razmer in olajšanje dela našim delavcem. Sindikat bo skrbel za delovnega človeka in njegovo počutje v delovni organizaciji.

Ko sva začela govoriti o delegatskem sistemu, me je predsednik sindikata prijetno presenetil. Zaveda se namreč, da je sindikat prvi odgovorni nosilec razvoja delegatskega sistema v delovni organizaciji. Zato bo preko predsedstva in konference sindikata skušal osnovne organizacije po tozdi in delovnih skupnostih opozarjati na njihove naloge in dolžnosti. Meni, da v nekaterih tozdih sindikat te naloge ne opravlja zadovoljivo. Zato niso vedno le delegati delegacij krivi za neaktivnost, čeprav je res, da so nekateri delegati premalo zainteresirani za opravljanje te dolžnosti, še zlasti pa je premalo samoiniciativnosti.

Samoupravna normativna zakonodaja je pomemben člen v verigi nalog, ki jih mora opravljati sindikat. Znano nam je, da v Litostroju nekatere akte sprejemamo kar po nekaj let. Predsednik konference meni, da je krivda v tem, ker družbenopolitične organizacije pred pravo predlogov ne predložijo političnih izhodišč. Zato se pa pozneje zatakne in se nikakor ne znamo dogovoriti in uskladiti. Žal se dogaja, da so preveč močno izraženi interesi posameznih tozdov, prepogosto pa pozabljamo, da smo lahko le skupaj združeni delovna organizacija Litostroj.

Beseda je nanese tudi na stabilizacijo. Tovariš Zec je prepričan, da so delovni ljudje pripravljeni uresničevati stabilizacijske ukrepe, toda nimajo zgledov. Žal v naši domovini veljajo ti ukrepi le za nekatere, tiste na nižjih položajih, ostali pa jih le pišejo in razpošiljajo naokoli. Ko bodo vsi državljani Jugoslavije (ampak zares vsi!) izpolnjevali stabilizacijski program, bomo lahko začeli govoriti o pozitivnih težnjah stabilizacijskih prizadevanj.

To je le nekaj pomembnejših nalog in misli novega predsednika konference sindikata. Ob koncu je dejal, da čuti izredno odgovornost pri opravljanju te funkcije. Obljubil je, da se bo trudil zupanje, ki mu je bilo dano z izvolitvijo, tudi opravičiti. Skušal bo biti pri svojem delu dosleden in učinkovit, še zlasti pa bo vedno zastopal le Litostroj kot celoto in ne le nekatere litostrojske tozde.

Želimo mu veliko uspeha!

le slednje, ne vidijo pa, da je problem v tem, ker se ne znamo medsebojno dogovoriti in se dogovora tudi držati. Prav o slednjem pa bi lahko veliko zapisali. Kajti nič novega ne bo, če rečem, da tudi v Litostroju sprejememo vrsto dobrih sklepov in dogovorov, katerih pa žal ne znamo ali pa nečemo vedno uresničiti. Kakšna škoda, mar ne?

Janko je prišel v Litostroj leta 1952. Najprej je delal v mehaniški obdelavi na rezkalnem stroju, pozneje pa v težki obdelavi, bil je tudi vodja oddelka dispečiranja v plansko terminski operativi, od leta 1977 pa je vodja oddelka za individualno proizvodnjo v pripravi nabave materiala v tozdu Nabava.

Na vprašanje, kaj meni o upravičenosti oziroma neupravičenosti kritik, ki so v Litostroju izrečene na račun poslovanja tozda Nabava, je dejal, da je narobe to, da ne dojamemo pomena o nujnosti nabav materiala za proizvodni proces. Dogaja se namreč, da v sedanjem izredno težkem gospodarskem položaju tozda Nabava ne more vedno dobavljati materiala v rokih, ki jih postavljajo tozdi. Seveda potem nastane problem, ker tozdi že prične izdelovati neko naročilo, potrebnih surovin ali reprodukcijskega materiala pa nima na razpolago. Stroški vseeno nastajajo, do končne realizacije pa ne pride. O takšnih težavah se moramo pogovoriti in najti rešitev. Seveda pa se moramo vsi zavedati, da so v današnjih časih možnosti preskrbe z materialom zelo skromne.

Ob koncu sva s predsednikom spregovorila še o gospodarskem položaju Litostroja. Upravni odbor je izvršilni organ delavskega sveta naše delovne organizacije, to pa pomeni, da je dolžan spremljati poslovne rezultate in da je hkrati odgovoren za izpolnjevanje planskih obvez. Upravni odbor bo tudi v prihodnje spremljal rezultate gospodarjenja. Tovariš Kopač si želi le, da bi bilo delegatom vedno nalito »čisto vino«. Svoj pogovor je zaključil z željo, da bi vsi delegati upravnega odbora in družbenopolitične organizacije kar najbolj tesno in konstruktivno sodelovale.

Njegova še večja želja pa je, da bi v Litostroju, namesto da trošimo energijo za iskanje opravičil, zakaj česa nismo postorili, svoje moči raje namenili v iskanje možnosti, kako kaj narediti. Verjetno v svojih željah ni osamljen, mar ne?

Slavica Mrkun

OBLETNICA VELIKE ŽELEZNIČARSKÉ STAVKE — DAN ŽELEZNIČARJEV

Opolnoči 15. aprila 1920 se je pričela v Sloveniji velika železničarska stavka kot del stavke, ki je zajela vso državo. Ta akcija delavcev se je na poziv komunistov kmalu razvila v splošni solidarnostni štrajk, največji v zgodovini slovenskega delavstva. Takratna deželna vlada pod predsedstvom dr. Janka Brejca je stavkajočim delavcem odgovorila z nasiljem. 24. aprila je prišlo do pokola delavcev na Zaloški cesti, železničarski delavci pa so se 28. aprila poraženi vrnili na delo. Kljub porazu, ki so ga doživeli, je bila ta stavka spodbuda nadaljnjemu delavskemu gibanju, saj je dokazala enotnost in povezanost delavskega razreda ter njihovo pripravljenost na razredni spopad.

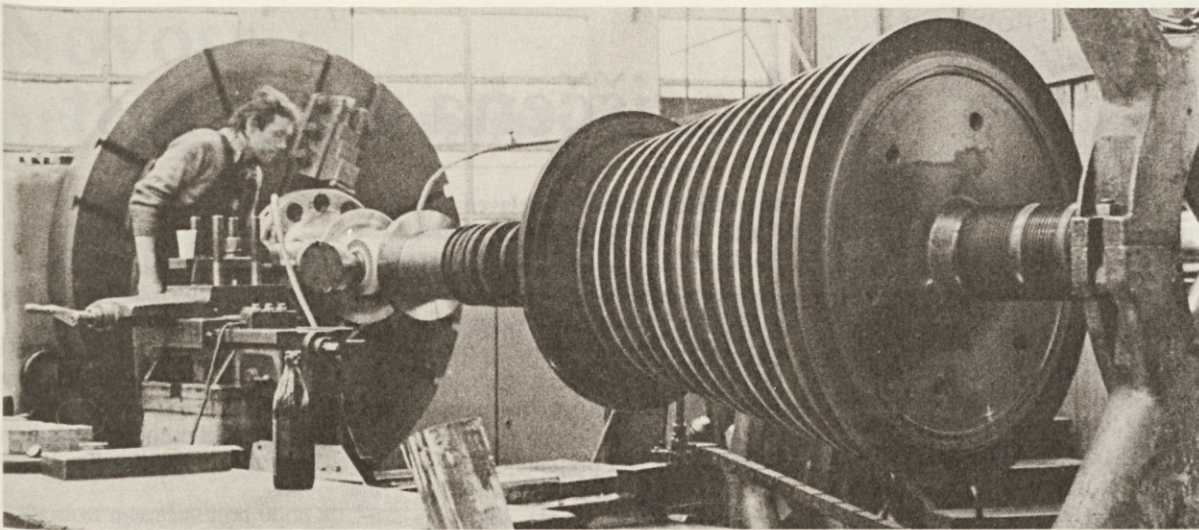
Železniško gospodarstvo Slovenije je ob dnevu železničarjev 15. aprila tudi letos pripravilo vrsto prireditev, s katerimi so počastili to obletnico. V četrtek, 12. aprila zvečer je bila v Železničarskem srednješolskem centru kulturna prireditev. Naslednjega dne je bila pred spomenikom žrtvam stavke na Zaloški cesti osrednja prireditev ob praznovanju dneva železničarjev, na kateri je spregovoril Marjan Orožen, predsednik republiškega sveta ZSS. 14. aprila je planisko društvo Železničar priredilo spominski pohod »Štampetov most«. Odprta pa je bila tudi 39. razstava del, ki so prispeli na letošnji mladinski likovni in literarni natečaj. Razstavo si lahko do 25. maja ogledate v razstavnem prostoru Železniškega gospodarstva Ljubljana.

t. š.

Izvoljeni nov uredniški odbor

V torek, 27. marca je bil na seji delavskega sveta delovne organizacije izvoljen nov uredniški odbor. Nekaj članov nadaljuje svojo mandatno dobo, nekateri pa so bili izvoljeni na novo. Člani uredniškega odbora so: odgovorni urednik — Karel Gornik, urednik — Marijana Meglič, tehnični urednik — Ešter Lampič, predsednik uredniškega odbora — Anton Tomažič in člani — Hrabroslav Premelč, Tone Erman, Srečo Pirc, Franc Kostevc, Toni Skušek, Marijana Djulinac, Mirko Čepuran, Slobodan Nikolić in Anton Brcar. Članom uredniškega odbora želimo plodno in uspešno delo v novem mandatnem obdobju. Na naslednji seji delavskega sveta pa bo še izvoljen in potrjen časopisni svet.

M. M.

Ravnanje in brušenje ležajnih sedežev visokotlačnega turbinskega rotorja moči 75 MW za TE Šoštanj, ki je bila v remontu. Naši delavci so opravili to delo v rekordnem času dveh dni, kar ne pomeni samo prihranka časa, temveč tudi deviz, saj smo pri nas popravili uvoženo opremo. (Foto: E. L.)

Priključujemo se na KEL

Ogrevalna sezona je praktično za nami. Energetiki v Ivetu smo pripravljani na našo »sezono« obnovenih del na ogrevalnih napravah. Do jeseni bomo obnovili ogrevanje v IRRP, delavski restavraciji in v starem upravnem poslopiju ter omenjene objekte priključili na Komunalno energetiko Ljubljana.

V septembru 1982. leta smo že pisali o delu pri rekonstrukciji ogrevanja v Obdelavi in Montaži. Po dveh ogrevalnih sezonah lahko rečemo, da smo z obnovo zadovoljni tako vzdrževalci kot uporabniki. S priključitvijo na KEL smo razbremenili našo staro kurilnico.

Lani smo opravili nekatera dela predvidene rekonstrukcije v okviru denarnih možnosti. Delavci IMP Maribor so ob nadzorstvu ter pomoči delavcev tozda IVET povezali s cevovodom ND 250 mm novo jekloliarno z glavno toplotno postajo, ki se nahaja v jugovzhodnem delu prizidka pločevinarne. Omenjeni cevovod je dimenzijsko dovolj velik, če se nanj lahko priključijo še objekti stare livarne, kompresorske postaje in kovačnice. Končali smo tudi dela v toplotni podpostaji nove jeklolivarne. S tem so bili izpolnjeni vsi potrebni pogoji za priključitev toplotnih naprav priključne moči približno 4 MW na vročevodno omrežje KEL. Dobava toplotne energije iz toplarne za ogrevanje hale, pisarniških prostorov in pripravo sanitarne toplotne vode se je pričela z ogrevalno sezono 1983/84.

Obnovo ogrevanja bomo nadaljevali tudi letos. V letu 1984 bodo na toplarniško vročevodno omrežje priključeni objekti IRRP, restavracija in staro upravno poslopje (skupna priključna moč okoli 1,4 MW). Dela so se že pričela. Izvajal jih bo tako kot do sedaj IMP iz Maribora, pri izvedbi pa bodo sodelovali tudi strokovnjaki in delavci tozda IVET. Projekte je izdelal Inženirski biro Elektroprojekt (IBE), predvidena pa je zamenjava vseh grelnih teles, stare instalacije, armatur ter montaža toplotnih podpostaj v restavraciji in v starem upravnem poslopiju.

POPRAVEK IN OPRAVIČILO

V zadnji številki se je naši pozornosti izognila neprijetna napaka, ki se je pojavila na naslovni strani in povrh vsega še poudarjeno v okvirju. Zagrešili smo napako pri poimenovanju novega sekretarja konference osnovnih organizacij sindikata naše delovne organizacije, kar zahteva opravičilo in popravek. **Novoizvoljeni sekretar je Slobodan NEDIĆ** in ne Nenad DJENIĆ, ki je še naprej predsednik izvršnega odbora OOS TOZD IRRP.

Uredništvo

V IRRP bomo ogrevanje pisarniških prostorov s toplim zrakom zamenjali z radiatorjem in montirali toplotno podpostajo. Načrtujemo, da bodo obsežna dela opravljena v dogovorjenem roku in da bo KEL omenjene objekte oskrboval s toplotno energijo že prihodnjo kurilno sezono.

Za prihodnje leto imamo v načrtu priključitev stare jeklolivarne, kompresorske postaje in kovačnice na toplotno.

Projekti so že izdelani, potrebno je

le še zagotoviti ustrezna denarna sredstva.

Že nekajkrat smo v DO Litostroj pomaknili rok za dokončno priključitev vseh objektov na daljinsko ogrevanje. Po zadnjih načrtih predvidevamo, da bo Litostroj leta 1990 v celoti povezan s KEL. Da bomo to uresničili, je potrebno vsako leto namensko zagotoviti sredstva in načrtno obnavljati še ostale objekte, to je: pločevinarno, prostore Nabave ter področje sive livarne. Za te objekte je potrebno čimprej izdelati vsaj projekte.

Glede na to, da toplotna energija predstavlja največjo porabo energije v široki potrošnji, je prav na tem področju možno s premišljeno in smotno racionalizacijo doseči največ prihrankov.

J. Remih

MLADINSKI KVIZ

Neresni mladinci

Mladinska organizacija Titovi zavodi Litostroj vsako leto organizira interno tekmovanje v kvizu »Tito — Revolucija — Mir«. Žal opažamo, da se vsako leto prijavi manjše število ekip. Tako se jih je letos pomerilo v pisnem delu le 6 in sicer iz osnovnih organizacij tozgov PZO, PUM, IRRP, ZSE, PPO in DS SSP.

Pravila tekmovanja so bila taka, da je prvih pet ekip prišlo v finalni del, torej je izpadla zadnje uvrščena šesta ekipa — OO ZSMS DS SSP.

Pisni del tekmovanja je potekal v jedilnici tozda TVN. Do tu je šlo vse gladko. Ko pa so se pričele priprave za ustni del, so se že pojavile prve težave. Nekateri člani posameznih ekip so bili v bolniškem staležu in je zaradi tega hotela cela ekipa odpovedati tekmovanje. Želja vseh je bila, da se to ne zgodi, zato so tekmovale tudi ekipe s samo dvema tekmovalcem. Druga težava se je pojavila pri iskanju voditeljice kviza. Ne moremo si predstavljati, da smo od toliko mladih v naši DO uspeli pridobiti le eno. Prvotno smo nameravali organizirati finalni del kviza v jedilnici doma naše šole. Vendar smo bili zaradi zasedenosti prostora prisiljeni tekmovanje prestaviti v TVN. Ekipe so se zbrale ob določenem uri in že pred tekmovanjem je prišlo do prvih težav, zadevo smo uredili s pojasnilom, da bomo na koncu tekmovanja zbrali vse pritožbe.

Med samim tekmovanjem je prišlo do nesporazuma pri ocenjevanju odgovorov, vsaj tekmovalci so bili takega mišljenja. Žirijo so sestavljali: predstavnik konference sindikata TZL, predstavnik Konference ZSMS TZL ter predstavnica Srednje šole tehniških strok Litostroj. Če ocenimo znanje tekmovalcev, vidimo, da je ta vrst tekmovanja pri nekaterih še vedno zelo priljubljena, saj so odgovorili na več kot 70% vprašanj.

Vse skupaj pa je zakrila črna senca ob zaključku tekmovanja, kajti od petih ekip se le ena ni pritožila. Ne nameravamo govoriti o vsebini teh pritožb, ker smo jih na kraju samem obravnavali in ocenili, želimo pa povedati naslednje: Tekmovanje v kvizu »Tito — revolucija — mir« je ena izmed redkih, lahko rečem edina tovrstna

kulturna vrsta tekmovanja v naši DO. Zato me je presenetilo, ko sem preštela obiskovalce oziroma gledalce na tem kvizu. Ne boste verjeli, bilo nas je samo šest: Med temi šestimi je bil tudi povabljen gost — predsednik občinske konference ZSMS Ljubljana-Šiška tovariš Dušan Jovanović.

Posebej se moramo zahvaliti še 15 učencem iz naše šole, saj si ne moremo predstavljati, kako porazno bi bilo, če ne bi bilo še njih. Že sam podatek o številu gledalcev nam pove, kako se mladina Litostroja zanima za dogajanje na kulturnem področju. Glede pritožb pa lahko povem naslednje: napaka pripravljalnega odbora tega kviza je bila, da osnovnim organizacijam ZSMS ni posredoval napisanih pravil tekmovanja. Vendar so bili vsi predstavniki OO obveščeni o teh pravilih na eni izmed rednih sej predsedstva Konference. Vidimo torej, da moramo res čisto vsako zadevo napisati na papir, kajti drugače se informacije ne prenašajo na ostale mladince.

In kako so se uvrstile posamezne ekipe?

1. mesto je zasedla ekipa TOZD PUM
 2. mesto je zasedla ekipa TOZD PZO
 3. mesto je zasedla ekipa TOZD IRRP
 4. mesto je zasedla ekipa TOZD PPO
 5. mesto je zasedla ekipa TOZD ZSE
- Prvim 3 ekipam so bile podeljene knjižne nagrade in priznanja in nas bodo zastopale na občinskem tekmovanju, ostali dve ekipi pa sta prejeli samo priznanja.

Želela bi, da v bodoče ne bi prihajalo več do tovrstnih problemov in da bi se mladinci v večjem številu udeleževali takih tekmovanj.

M. Đulinac

Namesto okrogle mize

Zakaj tako?

V uredništvu našega glasila smo že marca letos načrtovali okroglo mizo o stanju in uveljavljanju množične inovacije dejavnosti v naši delovni organizaciji. K tej temi smo nameravali dodati tudi poglobljena vprašanja o naši razvojno-raziskovalni dejavnosti in druge značilnosti ter probleme s tega področja. Namen okrogle mize je bil dokaj jasen in zaželen, saj v širši družbeni skupnosti na vseh ravneh prav sedaj teče poglobljena problemska razprava o vključevanju najširšega kroga delavcev v inovacijske procese. Razprava na okrogli mizi o teh zadevah v naši delovni organizaciji bi prav gotovo razkrila, ali si dovolj prizadevamo za uveljavljanje množične inovacijske dejavnosti med delavci.

Na žalost moramo zapisati, da nam okrogla miza, kljub temu, da smo jo sklicali trikrat zaporedoma, ni uspela.

Zakaj tako? To se boste najbrž vprašali tudi bralci našega časopisa. Odgovor na to vprašanje ni najbolj spodbuden, tako kot ni spodbudno dejstvo, da je v naši delovni organizaciji s tako pestrim proizvodnim programom vse premalo izumov, tehničnih izboljšav in drugih koristnih predlogov.

Za okroglo mizo smo posebej izbrali najodgovornejše delavce s področja razvoja in raziskav in projektiranja, prodaje, tehnološkega razvoja, kakovosti, organiziranja in izobraževanja ter predstavnike samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij.

Ob vseh sklicih okrogle mize smo ugotovili, da so se našemu vabilu le nekateri odzvali, čeprav so obljubili, da pridejo. Pri tako ključni udeležbi nismo niti mogli niti želeli izpeljati pogovora za okroglo mizo.

Izgovori in opravičevanja zaradi važnejših opravil, ki so jih vabljeni imeli prav v tem času, nas niso zadovoljili. Temu bi lahko rekli omalovaževanje našega glasila ali pa omalovaževanje teme, katero smo nameravali obravnavati.

V uredništvu in na uredniškem odboru smo sklenili, da bomo še naprej vztrajali pri organiziranju okroglih miz, saj nam izkušnje povedo, da so zaželeni in da so priljubljena zvrst poročanja o najaktualnejših problemih in dogodkih v naši delovni organizaciji. Seveda pa izgleda, da se bomo morali pri izbiri udeležencev spustiti nekoliko »nižje« in morda izbrati »lažje« teme.

Za razmišljanje o neuspeli okrogli mizi naj navedemo le tri poglobljena vprašanja, na katera bomo morali prej ali slej kritično odgovoriti, seveda v prid našega razvoja.

— Kaj je z našo množično inventivno dejavnostjo in vključevanjem najširšega kroga delavcev v inovacijske procese?

— Kaj je z našo razvojno — raziskovalno dejavnostjo?

— Ali dovolj uporabljamo naše znanje za razvoj naših proizvodov in proizvodnje?

K tem vprašanjem dodajmo še besede iz knjige dr. Alojza Sočana »Pot v gospodarsko razvitost«, kjer je zapisano:

»Gospodarski in splošni družbeni razvoj v svetu je vse hitrejši. Včasih so bile samo redke generacije »poklicane«, da uresničijo pomembne razvojne spremembe. Danes je vsaka generacija pred podobnimi nalogami tudi naša pot. Pot v gospodarsko razvitost je naloga, ki je vredna naporov in je namenjena prav naši generaciji. Ne moremo se uspravati na doseženih rezultatih; s spoštovanjem lahko gledamo na našo preteklost, z znanjem pa moramo graditi našo prihodnost... Ni dovolj, če družba samo načelno priznava nove dejavnike kvalitativne preobrazbe; mora jih zavestno vgraditi v svoj gospodarsko-politični sistem.«

V poglavju o strategiji razvojne preobrazbe dr. Sočan obravnava tudi položaj predelave kovin in strojništva.

»To področje je med važnejšimi gospodarskimi sektorji in problemi jugoslovenskega in slovenskega razvoja teh proizvodov so še posebej veliki.

Najtežji problem je velika razdrobljenost, nespecializiranost in tehnološka zaostalost teh proizvodov. To stanje onemogoča ali pa otežuje dva temeljna razvojna procesa — kooperacijo in specializacijo. Proces pospešene integracije in kooperacije bolj zavirajo različne tehnološke rešitve v enakih in podobnih proizvodnjah kot pa širok proizvodni program in zaostanek v tehnologiji.

Po drugi strani pa je pomanjkanje prodornih razvojnih nosilcev poglobljena ovira za uspešen proces specializacije teh proizvodov.

Z zgornjimi problemi je pogosto povezana zaostala struktura izdelkov, v katero je treba vgraditi večjo količino osnovne kovine. Ker pa Jugoslavija ni konkurenčen proizvajalec osnovnih metalurških izdelkov, taka usmeritev kovinsko predelovalne industrije na more biti učinkovita...

... Slovenija v navedenih proizvodnjah zelo zaostaja, če primerjamo naš položaj z dosežki razvitih dežel na eni strani ter možnostmi (predvsem delovne sposobnosti) na drugi strani. Vzrok za zaostanek je predvsem konceptski značaj. Tu je hkrati tudi izhodišče za zmanjševanje sedanega zaostanka. Te proizvodnje so za Slovenijo pomembne, da jih v prihodnje ne bi smela zanemarjati. Upoštevati pa je treba dejstvo, da mora biti selekcija tem strožja in podpora tem večja, čim večji je zaostanek...«

K. G.

Neki tip iz delavnice je prinesel tole in upa, da bo to prispevalo k pospešitvi inovacijske dejavnosti

Razpis

Srednja šola tehniških strok Litostroj, Ljubljana, Đakovičeva 53, bo v šolskem letu 1983/84 vpisala odrasle v:

1. Skrajšani program obdelava kovin in upravljanje strojev, smer obdelovalec kovin

To je program, po katerem se izobražujejo udeleženci za raznovrstna dela v kovinarski industriji, ki so značilna za poklice II. zahtevnostne stopnje: ročna obdelava kovin, manj zahtevna in serijska obdelava kovin na strožnicah, frezalnih, pehalnih, vrtalnih, brusilnih strojih, na stiskalnicah in drugih obdelovalnih strojih, priprava materiala, lansiranje polizdelkov ali izdelkov, manj zahtevna montaža kovinskih elementov, montaža inštalacij, strežba polavtomatskih in avtomatskih strojev.

Izobraževanje obsega predvsem teoretični del v dveh semestrih, to je eno šolsko leto. Pri praktičnih znanjih ugotavljamo doseženo stopnjo usposobljenosti vsakega udeleženca in organiziramo praktični pouk po potrebi, kar lahko za toliko podaljša čas izobraževanja. Zaključnega izpita ni. Predmetnik obsega naslednje predmete: slovenski jezik in književnost, umetnostno vzgojo, matematiko, naravoslovje, družboslovje, zdravstveno vzgojo, osnove tehnike in proizvodnje, tehnično risanje s strojnimi elementi in strojeslovjem, organizacijo in ekonomiko dela in tehnologijo.

Pouk bo potekal prilagojeno življenjskim in delovnim izkušnjam udeležencev izobraževanja, predmeti ne bodo razporejeni vsi hkrati.

V program se lahko vpišejo kandidati, ki imajo najmanj 6 razredov osnovne šole.

Po uspešno zaključenem izobraževanju prejme udeleženec javno veljavno diplomu (spričevalo) z nazivom programa obdelava kovin in upravljanje strojev ter smeri obdelovalec kovin. Udeležencu je omogočena kasnejša vključitev v zahtevnejši program srednjega izobraževanja.

2. Srednji program kovinarstvo in strojništvo, smer oblikovalec kovin

Po tem programu se izobražujejo udeleženci za značilne poklice strugar, orodjar, rezkalec, brusilec, vrtalec, strojni mehanik in tehnični strojni risar, to je za dela IV. stopnje zahtevnosti.

Izobraževanje obsega predvsem teoretični pouk v štirih semestrih, to je dve šolski leti in na koncu ni zaključnega izpita. Pri praktičnih znanjih ugotavljamo doseženo stopnjo usposobljenosti vsakega udeleženca in organiziramo praktični pouk po potrebi, kar lahko seveda za toliko podaljša čas izobraževanja. Predmetnik obsega naslednje predmete: slovenski jezik in književnost, umetnostno vzgojo, tuj jezik, matematiko, fiziko, biologijo, kemijo, samoupravljanje s temelji marksizma, zgodovino, geografijo, zdravstveno vzgojo, osnove tehnike in proizvodnje, tehnično risanje s strojnimi elementi, energetiko z energetskimi napravami, mehaniko, gradiva, organizacijo in ekonomiko dela, tehnologijo.

Pouk bo potekal prilagojeno življenjskim in delovnim izkušnjam udeležencev izobraževanja, predmeti ne bodo razporejeni vsi hkrati.

V program se lahko vpišejo kandidati, ki so uspešno končali vseh 8 razredov osnovne šole.

Po uspešnem zaključenem izobraževanju prejme udeleženec javno veljavno diplomu (spričevalo) z nazivom programa kovinarstvo in strojništvo ter smeri oblikovalec kovin. Udeležencu je omogočena kasnejša vključitev v nadaljnje izobraževanje.

Splošna pojasnila:

Oba programa veljata enako za mladino in odrasle, vendar se izvajata za odrasle prilagojeno njihovim izkušnjam. Udeleženec se bo učil tisti tuj jezik, ki se ga je učil že v osnovni šoli (po programu pa je namenjen tujemu jeziku le en semester).

Pouk bo potekal v popoldanskem času v šoli oz. izobraževalnem centru, delno pa bodo uvedene seminarske oblike dela in samoizobraževanje. Zato tudi ne bodo v šoli na urniku prav vsi predmeti v enaki teži, temveč najbolj poudarjeno predvsem tisti, ki zahtevajo največ razlage in delo v šoli, in pri katerih to zahteva slabše predznanje udeležencev.

Nadaljevalni program obratni strojni tehnik

V tem programu bomo izobraževali udeležence v smeri tehnolog za dela V. stopnje zahtevnosti. Izobraževanje traja 2 leti.

V program se lahko vpišejo kandidati, ki so uspešno končali poklicno kovinarsko šolo ali bodoči že novi program usmerjenega izobraževanja kovinarstvo in strojništvo — eno od smeri: oblikovalec kovin, vzdrževalec vozil in strojev, preoblikovalec in spajalec kovin, (finomehanik). Poleg tega je pogoj najmanj eno leto delovnih izkušenj na enem od kovinarskih poklicnih področij, ki jih obsegajo navedene smeri.

Predmetnik obsega predmete: slovenski jezik in književnost, tuji jezik, matematiko, računalništvo, fiziko, samoupravljanje s temelji marksizma, strojne elemente, energetiko z energetskimi napravami, tehnologijo. Pouk bo potekal v popoldanskem času v šoli oz. izobraževalnem centru, prilagojeno predznanju ter delovnim in življenjskim izkušnjam udeležencev.

Po uspešno zaključenem izobraževanju prejme udeleženec javno veljavno diplomu (spričevalo) z nazivom programa obratni strojni tehnik in smeri tehnolog. Udeležencu je možna vključitev v nadaljnje izobraževanje.

Prijave sprejema tajništvo šole. Kandidati morajo predložiti dokazila o prejšnji izobrazbi. Pouk se bo pričel 1. septembra 1984. Za informacije se obrnite na predstojnika izobraževalnega centra, tov. Alberta Mažgona (telefon 556-021 — interno 474).

Štipendija Titovega sklada

Premalo izkoriščena možnost

Skupščina Titovega sklada za štipendiranje mladih delavcev in otrok delavcev iz SR Slovenije vsako leto ob dnevu mladosti razpiše štipendijo Titovega sklada.

O tem razpisu že nekaj let pravočasno obveščamo ter opozarjamo naše delavce in jih pozivamo k prijavi na razpis. Žal pa pravega odziva do sedaj še ni bilo. Trenutno je v naši delovni organizaciji le en štipendist Titovega sklada. Glede na to, smo velika delovna organizacija s preko 4000 zaposlenimi, med katerimi je veliko mladih delavcev, smo prepričani, da je med temi pa tudi med otroki naših delavcev precej takih, ki izpolnjujejo vse kriterije, čeprav zahtevne, ki jih za pridobitev štipendije postavlja razpis.

Opozorite svoje sodelavce, znanke, za katere menite, da izpolnjujejo pogoje, na ta razpis!

Ker do izida časopisa Titov sklad za letošnje leto še ni razpisal štipendij, navajam lanskoletne kriterije, ki se verjetno v letošnjem letu ne bodo bistveno spremenili.

Kandidati za štipendije Titovega sklada morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- da se odločajo za izobraževanje iz dela ali ob delu;
- da imajo najmanj dve leti delovne dobe in da niso starejši od 30 let;
- da so s svojim delom, prizadevnostjo in ustvarjalnostjo dosegli nadpovprečne delovne uspehe v svojem delovnem okolju;
- da so aktivni v družbenopolitičnih organizacijah, samoupravnih in delegatskih organih, družbenih organizacijah in društvih.

Postopek za podelitev štipendije

Za štipendijo Titovega sklada SRS praviloma evidentirajo in predlagajo:

- samoupravni organi organizacij združenega dela in delovnih skupnosti, pristojni za kadrovske področje na pobudo in poprejšnji obravnavi v družbenopolitičnih organizacijah, posebej ZSMS v organizacijah ali skupnostih.

Predlog za podelitev štipendije mora vsebovati:

- utemeljitev predlagatelja o ustreznosti kandidata (nadarjenost in marljivost ter družbenopolitično udejstvovanje);
- kadrovskega interesa oz. zagotovilo predlagatelja ali drugega pristojnega organa v občini o kadrovskih potrebah in zagotovilo o zaposlitvi po končanem študiju;
- za mlade delavce dokazilo o delih in nalogah, ki jih opravlja kandidat;
- za otroke delavcev potrdilo o delih in nalogah staršev ter potrdilo o premoženjskem stanju in številu družinskih članov;
- izjavo kandidata o nameri izobraževanja in želji, da kandidira za štipendijo Titovega sklada SR Slovenije.

Izbira kandidatov

O podelitvi štipendij Titovega sklada SRS razpravljajo in odločajo odbori za štipendiranje skupščin občinskih skupnosti za zaposlovanje oz. izvršni odbor skupščine udeležencev samoupravnega sporazuma o štipendiranju v občinah; za mlade delavce v občinah, kjer imajo sedež organizacije združenega dela, oz. delovne skupnosti, ki predlagajo kandidate, in sicer do 30. junija 1984.

- Kandidati morajo izhajati iz vrst neposrednih proizvajalcev v materialni proizvodnji in se odločiti za nadaljevanje izobraževanja v smeri svojega osnovnega poklica oziroma dejavnosti.
- Glede na svoje materialno stanje

morajo biti v slabšem družbeno-ekonomskem položaju.

Pravice in obveznosti štipendistov sklade

— Mladi delavci prejemaajo štipendijo za izobraževanje iz dela v višini povprečnega mesečnega osebnega dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji, uradno ugotovljenega za preteklo leto (za to leto znaša 18.259,00 din), za izobraževanje ob delu pa v višini 50% povprečnega osebnega dohodka na zaposlenega v SRS, uradno ugotovljenega za preteklo leto.

Štipendisti sklenejo s Titovim skladom pogodbo o štipendiranju, s katero se zavezujejo, da bodo v nadaljevanju šolanja dosegli:

- mladi delavci izjemoma v prvem šolskem letu v srednji šoli najmanj dober uspeh, v višjih in visokih šolah

pa najmanj povprečno oceno 7;

— da bodo nadaljevali z družbenopolitično, družbeno in samoupravno aktivnostjo;

— da ne bodo brez soglasja predlagatelja spremenili smeri izobraževanja;

— da bodo po končanem izobraževanju oz. usposabljanju ostali zaposleni oz. se zaposlili v dogovorjeni organizaciji združenega dela;

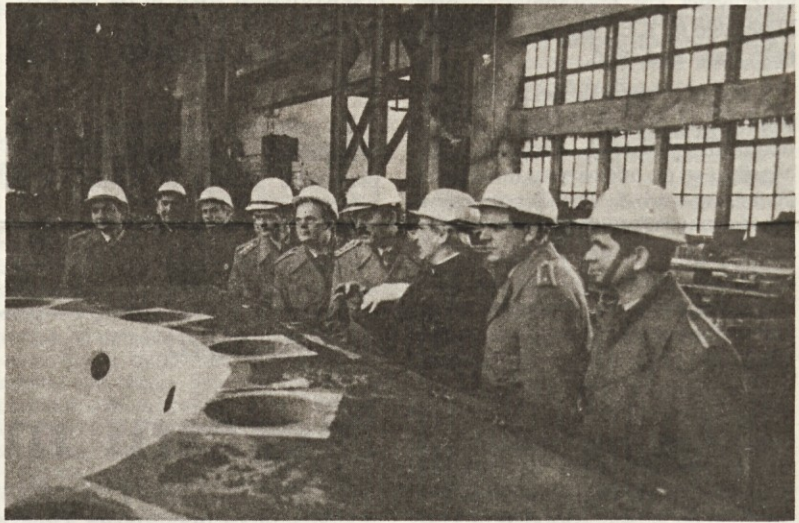
— obvezujejo pa se tudi za vračilo sredstev štipendije v primerih, določenih v statutu sklada.

V imenu skupščine Titovega sklada SRS sklepa štipendijske pogodbe s štipendisti predsednik skupščine.

Ob koncu naj še enkrat opozorim posebno osnovne organizacije ZSM, da proučijo oz. predlagajo mlade delavce za pridobitev te štipendije. Ponos vseh nas je, da imamo štipendiste Titovega sklada.

M. Jevnikar

Obiskali so nas...

Obisk starešin JLA

Skupina starešin iz postojnskega garnizona oziroma iz enote Andreje Rašeta, ki nadaljuje tradicije 14. divizije NOVJ, si je v petek 6. aprila ogledala proizvodnjo v naši delovni organizaciji. Za ogled Litostroja so se odločili zato, da bi spoznali način poslovanja in proizvodni program ter delovne in razvojne uspehe, da bi vojakom pri izobraževanju kar najkonkretnije lahko predstavili dosežke ter življenje in delo v delovni organizaciji. Vsaki generaciji vojakov starešine v svojih izobraževalnih programov predstavijo tudi proizvodne programe, gospodarjenje in razvoj samoupravljanja pomembnejših organizacij združenega dela.

K. G.

Obisk delegacije iz VVZ Milevsko

Marca nas je obiskala delegacija podjetja ZVVZ Milevsko iz Čehoslovaške. Namen obiska je bil pregled rezultatov dosedanjega sodelovanja ter priprava načrtov za prihodnje obdobje.

Predstavniki tega podjetja so izkoristili tridnevno bivanje v Ljubljani tudi za podobne razgovore z delovnimi organizacijami REK — Velenje, GP Bežigrad in Papirnico Vevče.

F. Dvořak

Novosti pri delu v tujini

Delo v tujini je posebnost v delovnem razmerju delavca. Delovne razmere se lahko nič, malo ali bistveno razlikujejo od delovnih razmer doma.

Kako naši delavci živijo in v kakšnih razmerah delajo v različnih deželah, smo lahko brali tudi na straneh našega glasila. Splošno je znano tudi, da nenehno iščemo najbolj ustrezen način nagrajevanja delavcev, da do sedaj pri izdelavi pravilnikov o nagrajevanju nismo vedno našli najboljših rešitev in da so razlike v osebnih dohodkih med delavci različnih ozdov precejšnje, tudi na istem gradbišču.

Tudi druge zadeve v zvezi z delom v tujini ozdi rešujejo zelo različno. Zato je bilo potrebno enotno urediti pogoje dela in poenotiti osnove in merila za uveljavljanje pravic in odgovornosti iz dela pri izvajanju del v tujini. V ta namen je bil že leta 1982 ustanovljen iniciativni odbor za pripravo družbenega dogovora, ki naj bi enotno urejal zadeve v zvezi z delom v tujini. Tako je bil v prvi polovici leta 1983 dan v javno razpravo osnutek, v juliju 1983 pa predlog družbenega dogovora.

Tudi mi smo se vključili v javno razpravo. Na osnutek smo posredovali pripombe na Republiški svet zveze sindikatov Slovenije. Pripombe je podala tudi naša pravna služba. Kasneje smo na predlog dogovora ponovili pripombe, ki v osnutku niso bile upoštevane.

Nekatere naše pripombe so pripravljali upoštevali, tako glede višine količnika, števila prostih dni zaradi praznikov in glede dodatnega dopusta.

Zaradi zakonskih določb niso upoštevali pripomb glede nadurnega dela. Naše stališče je, da pri montaži investicijske opreme ni sprejemljiva omejitev nadurnega dela na 30 nadur mesečno oziroma prerazporeditev delovnega časa kot edina možnost. Dosedanje izkušnje so namreč dovolj bogate in smo prepričani, da je montaža investicijske opreme specifična dejavnost. Nadurno delo se ne more nadomestiti niti z večjim številom delavcev niti z večjim delom. Na ta problem opozarjamo že od obravnave Pravilnika o delovnih razmerjih leta 1982. Zahtevali smo tudi sprožitev postopka za spremembo Zakona o delovnih razmerjih ozir. izvetje montažne dejavnosti iz omejitve. Udeležili smo se tudi sestanka pripravljalnega odbora, kjer smo v razpravi podkrepili naše pripombe. Eden od glavnih vzrokov za sprejetje družbenega dogovora je vsekakor poenotenje osnov in meril za oblikovanje in delitev osebnih dohodkov.

Največja neskladja na tem področju povzročajo drseči tečaj dinarja, tako da so osebni dohodki v dveh letih »zrasli« iz razmerja 1 : 3 na 1 : 9. »Zasluge« monterja se je torej višal neodvisno od rezultatov dela. Ker pa so izdatki za osebne dohodke delavcev v vrednosti investicijskega dela velika, če ne največja postavka, je razumljivo, da sedanja višina osebnih dohodkov direktno ogroža uspešnost zaključnega posla oziroma zmanjšuje konkurenčno sposobnost naših podjetij na tujih trgih. Nekateri ozdi so tekoče spreminjali višino osebnih dohodkov v odvisnosti od drsenja tečaja dinarja, zato pri prilagoditvi internih aktov družbenemu dogovoru ne bodo imeli bistvenih sprememb. V TZ Litostroj prilaganja nismo izvajali postopoma, temveč smo čakali na začetek veljavnosti družbenega dogovora, kateremu moramo prilagoditi interni akt.

KATERE NOVOSTI PRINAŠA DRUŽBENI DOGOVOR

Udeleženci s tem družbenim dogovorom opredeljujejo naloge, skupne osnove in merila ter pogoje za ugotavljanje pravic, obveznosti in

odgovornosti delavcev, ki jih temeljne organizacije združenega dela in delovne skupnosti pošiljamo v tujino, kjer opravljajo investicijska in druga dela. Preko njega bodo delavci lahko dosledneje uveljavljali svoje samoupravne pravice in obveznosti, si samoupravno organizirani na delu v tujini prizadevali za večji dohodek in čisti devizni priliv svoje temeljne organizacije ter zato tudi ustrezno organizirali svoje delo, produktivno izrabili in razporedili delovni čas, zmanjševali poslovne stroške in opravljali druge potrebne dejavnosti.

Skupne osnove in merila se nanašajo na nekatera vprašanja, ki zaradi specifičnosti investicijskih in drugih del v tujini zahtevajo skupne ali usklajene rešitve, zlasti na področjih

— uveljavljanja samoupravljanja, — urejanja delovnih razmerij, — oblikovanja in delitve sredstev za osebne dohodke in — nekaterih materialnih stroškov.

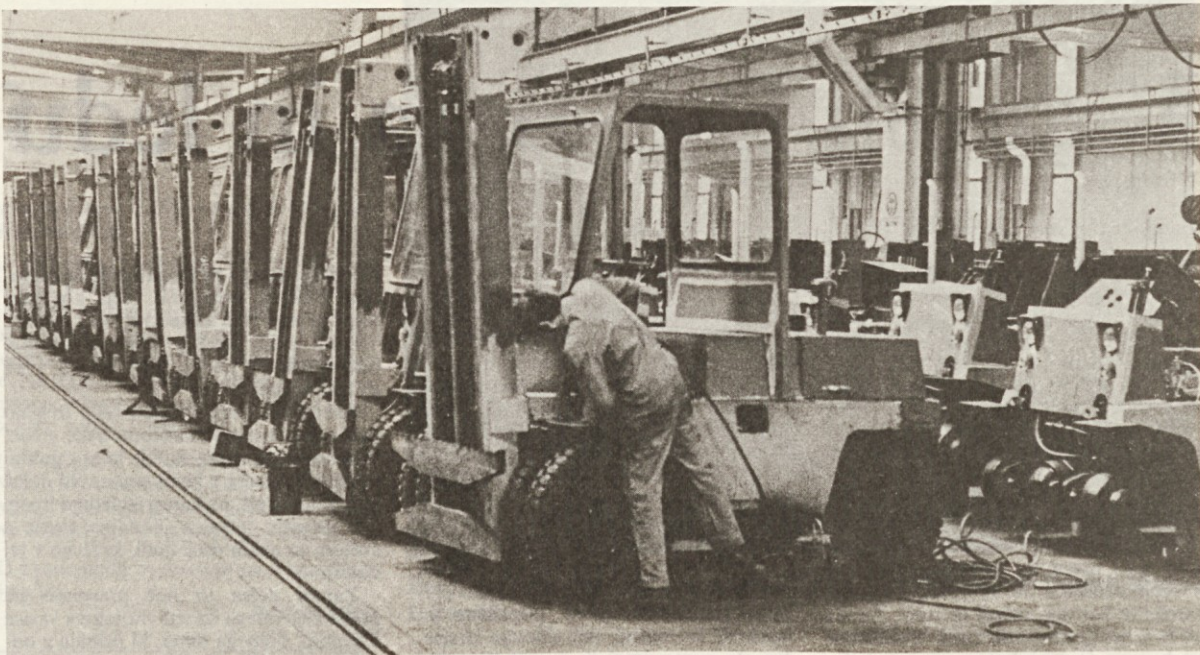
Na delu v tujini bodo delavci v skladu z zakonskimi predpisi ustanovili delovno enoto — DE. Delavci v DE volijo svet DE, v katerem zlasti:

— obravnavajo poslovanje DE in ocenjujejo rezultate njenega dela, — sprejemajo raspored delovnega časa, koledar delovnih dni in načrt izrabe letnih dopustov, — obravnavajo problematiko varstva pri delu ter družbene samozagrade in skrbijo za uveljavljanje ukrepov s tega področja, — obravnavajo način obveščanja delavcev DE in sprejemajo ustrezne ukrepe za zagotovitev celovite informiranosti o poslovanju in življenju v DE in v domovini, — skrbijo za ustrezne delovne in življenjske razmere, — obravnavajo in rešujejo tudi druge zadeve, predvidene s tem družbenim dogovorom in samoupravnimi splošnimi akti organizacij združenega dela.

Delavci organizacij združenega dela bodo opravljali investicijska in druga dela v tujini praviloma v deljenem in prerazporejenem dnevnom delovnem času, pri čemer lahko delo v takšnem delovnem času traja 10 ur dnevno. Le izjemoma, če to zahtevajo posebne okoliščine, pa tudi več, vendar največ 12 ur dnevno. Skupni delovni čas delavca na leto povprečno ne sme biti daljši od 42 ur na teden.

Predvsem je »problematična« določba, da skupni delovni čas delavca na leto povprečno ne sme biti daljši od 42 ur na teden, kar pomeni, da delavci izrabijo čas preko 42 ur na teden po prihodu domov v obliki prostih ur. Za dejavnost montaže investicijske opreme ni sprejemljiva omejitev nadurnega dela oziroma prerazporeditev delovnega časa iz naslednjih razlogov:

— montaža investicijske opreme praviloma traja več kot eno leto, zato bi v primeru koriščenja prostih ur nastale vrzeli v montažni skupini, — povečano število monterjev na gradbiščih preko optimalnega števila ne pride v poštev zaradi neekonomičnosti, bistveno višjih stroškov (prenočišča, prehrane, izkoriščanje prostega časa, prevozi itd.) ter zaradi tehničnih vzrokov,

Montaža serije viličarjev V 3,6 t za domači trg

(Foto: E. L.)

— dvo ali večizmensko delo ni možno pri montaži tako zahtevne opreme, kot so turbine, žerjavi, črpalke, procesna oprema itd.,

— zahteve naročnikov ter pogodbene obveznosti glede rokov in usklajenega poteka montaže z gradbenimi deli ter deli drugih izvajalcev, — z nadurnim delom se lažje rešuje različne in neenakomerne intenzitete dela v odvisnosti od gradbenih del, prispetja opreme in podobno, — pomanjkanje ustreznih kadrov (specializacije delavcev — monterjev do samostojnosti traja od 5 do 10 let),

— interes delavcev je, da se čimprej vrnejo k svojim družinam s čim večjim prihrankom, — pri delu v tujini upoštevanje zakonov posameznih držav glede delovnega časa, važnosti objektov (delo brez podaljšanega delovnega časa lahko štejejo celo kot sabotažo).

Zaradi posebnih življenjskih razmer in dela v tujih deželah, zlasti daljše odsotnosti od družine, oddaljenosti od doma, različnih klimatskih razmer, manjših možnosti kulturne, izobraževalne in rekreativne dejavnosti, življenja v tujih etničnih okoljih in družbenopolitičnih sistemih ter drugih posebnih okoliščinah (vojna in podobno) se osebni dohodek za enako zahtevnost dela in delovno uspešnost lahko poveča s količnikom, ki mora objektivno odražati posebne razmere življenja in dela v tujini.

Količnik lahko znaša najmanj 2 in največ 5 ter je za vse delavce na posameznih gradbiščih enak.

Količnike za posamezne dežele ali skupine dežel bo določal odbor udeležencev družbenega dogovora v odvisnosti od:

— tržnih razmer pri pridobivanju del na tujih trgih, — družbene usmeritve v povečan obseg investicijskih del v tujini, — dosedanjih izkušenj večjih ozdov, ki izvajajo delo v tujini, — družbeno sprejemljivega razmerja med gibanjem višine osebnega dohodka v domovini in osebnega dohodka za delo v tujini.

Vse osnove in merila za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke bomo organizacije združenega dela opredelile v svojih samoupravnih aktih v jugoslovanski valuti in tako tudi obračunavale in izplačevale del osebnih dohodkov.

To je ena od bistvenih novosti pri delitvi osebnih dohodkov. Le-ti ne bodo več odvisni od tečaja dinarja. Višina OD pa se bo korigirala predvidoma dvakrat letno, v odvisnosti od vrednosti točke v podjetju, in sicer zato, da se obdržijo vnaprej sprejeta razmerja.

Za uveljavljanje družbenega dogovora v praksi bodo skrbeli Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije, Izvršni svet Skupščine SR Slovenije, odbor udeležencev in vse organizacije združenega dela, ki bodo izvajale delo v tujini.

Družbeni dogovor je v veljavi od 8. 1. 1984. Samoupravne interne akte je potrebno uskladiti v roku 6 mesecev, to je do konca junija 1984. V Litostroju pripravljamo samoupravni sporazum za delo v tujini, katerega določbe bomo uskladili z družbenim dogovorom. V pripravi

sodelujejo strokovne službe KSS in TOZD MONT, sodelujejo pa tudi predstavniki TOZD PROD in TOZD PZO. Pred sprejetjem sporazuma na referendumu bomo v usklajevanje vključili širši krog delavcev iz vseh zainteresiranih tozdov.

M. Čepuran

Novica »za dobro voljo«

Vsakodnevno obupno vrtenje telefonskih števil, nemočni poskusi vzpostavljanja zveze zunaj Litostroja, rahlo ironična vprašanja naših poslovnih partnerjev na temo »telefonska zveza z Litostrojem« — to je odraz stanja našega osnovnega komunikacijskega sredstva — telefona in telefonske centrale. Ker se »njeno veličanstvo« telefonska centrala noče pojaviti v Litostroju, bi se pa že zdavnaj morala, je prav, da Litostrojčani o tem kaj zvedo.

Pogodba z Iskro o dobavi elektronske centrale (EATC-SI 2000) je bila podpisana v januarju 1981, z dobavnim rokom junij 1982. Namesto centrale je Iskra raje poslala dopis, da dobavnega roka zaradi objektivnih razlogov ne bodo spoštovali. Le-ti so bili največji krivci tudi v naslednjih nekaj dopisih. Ker smo v Litostroju menili, da moramo tako uspešno sodelovanje še poglobiti ter si obenem tudi ogledati objektivne razloge, smo se od septembra 1983 do marca 1984 intenzivno obiskovali, si v njihovi proizvodnji ogledovali različne telefonske centrale, od katerih je bila vsaka »naša«, modrovali o izpolnjevanju pogodbenih obveznosti, novi ceni, penalih in podobni navlaki, s katero smo v Litostroju že davno pometli.

No, v marcu 1984, na dan D (oziroma EATC), ko naj bi bila telefonska centrala končno dobavljena, so namesto nje prišli predstavniki Iskre z objektivnimi razlogi. Centrala je šla v Beograd, v Zvezni sekretariat za notranje zadeve. Razlog je po mnenju Iskre popolnoma jasen: varnost države. Mi bi še dodali ostale verjetne razloge: novo ceno, drugi posli ipd.

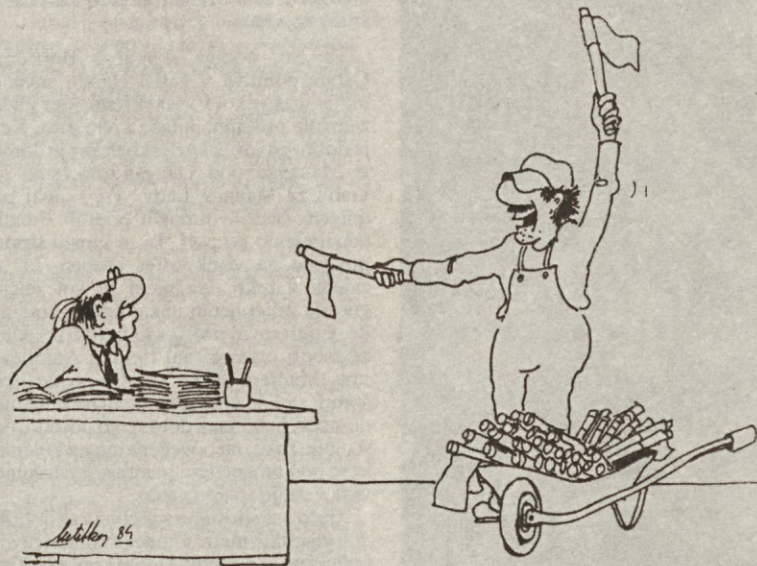
Sicer se pa Iskri trenutno nič ne mudi s pisno obrazložitvijo najnovejše kasnitve, saj imajo do junija 1984, ki je mimogrede povedano, novi rok, še dovolj časa.

Ta čas pa Litostrojčani ohranjajte mirno kri pri telefoniranju.

Ko pa boste brali ali slišali pohvalne besede o dobrem in plodnem medsebojnem sodelovanju Iskre in Litostroja, se spomnite na to zgodbo.

Sicer pa roko na srce — ali se nam ne zdi, da zgodba diši tudi po domačem...

P. Kopitar

Tole je namesto naše telefonske centrale. Stopite k oknu in sporočajte. Takole!

Piše: Dare ALIČ

V deželi Dal-Bata in ledu

(nadaljevanje iz prejšnje številke)

Ob bencinski svetilki, kajti elektrike tu ne poznajo, še nekaj časa klepetamo in modrujemo, potem pa se odpravimo v »posteljo«, ki jo predstavlja le nekaj desk prekritih z umazanim kocem. Trdo ležišče in huda vročina mi dolgo ne pustita zaspati.

Vstanemo že ob zori, kajti pripraviti in razporediti moramo vseh 76 tovorov, kolikor bomo imeli tudi nosačev. Sirdar Lakpa v vasi in okolici novači še manjkajoče nosače. Kmalu se v majhnih skupinah ali posamezno sopihajo pod težo bremena odpravijo na pot. Pisana družina so ti nosači. Nosijo moški in ženske, mladi in stari. Zavito so le v nekaj umazanih cunj. Večinoma so bos in le malokateri imajo »nati-kače« ali copate. So majhni in žilavi. Hranijo se večinoma z rižem. Zaradi težkega dela in slabe prehrane izgledajo precej starejši. Njihova življenjska doba je povprečno 43 let. Dnevno zaslužijo po 30 do 40 rupij, kar je približno naših 25 starih tisočakov. In ker si morajo iz tega kupiti hrano, jim ostane zelo malo.

Pot nas vodi po široki dolini, ki je vsa preprejena s terasastimi riževimi polji. Vsaka ped zemlje je obdelana in posejana s to žitarico, ki je osnovna hrana ne samo Nepalcev, temveč večine prebivalcev azijske celine. Zaradi ugodnega podnebja v spodnjem delu doline dozorita tudi po dve žetvi na leto.

Sonce neusmiljeno žge, vlažnost je velika in znoj zato teče v potokih. Edina zaščita pred sončnimi žarki so dežniki. Brez njih bi se nam prav gotovo skisali možgani. Na našo srečo je vsake toliko časa ob poti veliko pipalovo drevo, pod katerim je običajno kot piščeta h kokli stisnjenih nekaj iz blata narejenih in s slamo pokritih kolib. V senci ogromnih krošenj teh dreves se vsaj za silo ohladimo, kljub temu, da nam termometer pokaže 40 °C.

Drug način hladitve pa so potoki, ki se izlivajo v Marsijandi, ali po nepalsko kole. Skoraj pri vsakem kar oblečeni poskačemo vanj. Kot nilski konji se valjamo po topli vodi, ki ima okrog 27 °. Kljub temu pa je prijetnejše kot na žgočem soncu. Voda se segreje na prostiranih riževih poljih in se nato steka v večje ali manjše potoke. Zaradi gnojnih polj in ker se v to vodo steka nesnaga iz vasi, je za nas neužitna. Vsako pitje te vode ima za posledico grizo, kar so preizkusili že mnogi člani naših odprav pred nami. Ko zmanjka prekuhanne vode, ki jo imamo v čutarah, si željo gasimo s čajem v čajnicah po vaseh, ali pa si kupimo ananas ali pomaranče.

Prvi dan hodimo do noči in se ustavimo v vasi Buz Jungle. »Parkiramo« pred vaško šolo, ki je le kup zloženega kamena in ima za vrata in okna le majhne odprtine v zidu. Vse tovore skrbno preštejemo in zložimo v šolo. Ker nosači krađejo kot srake, bodo poleg njih spali naši šerpe.

Ker v Dorsija kot kuharja, ki rad pogleda v kozarec čanga, nimamo preve-

Lepotica iz Kathmanduja (Foto: D. Alič)

likega zaupanja, prevzame kuhinjske vajeti v roke Boris in jih na našo srečo ne izpusti do konca odprave. Resnično je kot mama ves čas odprave skrbel za našo prehrano. Tudi takrat, ko smo bili vsi skupaj že močno fizično in psihično izčrpani, je on požrtvovalno prvi vstajal in zadnji odhajal spat, samo da je bila jed pripravljena. Resnično — človek, brez katerega naša odprava ne bi bila to, kar je bila!

Naslednji dan že pred zoro pričnejo nosači počasi odhajati.

Jutra so še kolikor toliko hladna. Nosili bodo nekaj ur, opoldansko pripeko preživeli v senci, popoldne pa opravili še zadnji del dnevene etape. Kmalu ugotovimo, da je ponoči nekaj nosačev pobegnilo. Dobili so plačilo in nošnja jih ne zanima več. Lakpa le s težavo v bližnjih vaseh poišče nove nosače, nekatere pa pregovori, da za dvojno ceno nesejo po dva tovara.

Ta dan je enak prejšnjim. Pot nas še vedno izmenoma vodi po prašni cesti in blatu riževih polj. Vse okoli nas se bohoti bujno rastlinje, visoki bananovci, vitki sladkorni trs, prekrasna nežno rumeno-zelena riževa polja, v daljavi pa se že vidijo prvi obrisi zaneženih gor. Ker vročino težko prenašam, komaj čakam, da prispemo iz tega vrelega kotla v njihovo mrzlo okrilje.

Vsa dolina je gosto naseljena, v tem predelu pa živijo pretežno Newari in Chetrij.

Drugo noč prespimo na šolskem dvorišču vasi Udiu. Tokrat za popestritev odpremo eno izmed plastičnih roč z vinom. Toda na grozo vseh ima vino okus po lepilu neostiku, s katerim sem doma lepil zamaške, da se ne bi razlilo. Vseeno pa to ne zmoti dobrega razpoloženja in kljub lepilu iztočimo vsebino do dna. Zato pa sem še dolgo moral poslušati bodice in šale na moj račun.

Naslednje jutro je podobno prejšnjim. Zajtrk, problemi z nosači in končno odhod. Preko tipičnega visečega mostu pri vasi Palesangu preidemo na levi breg Marsijandija. Steza nas še vedno vodi preko terasastih polj in mimo majhnih vasi, naseljenih večinoma z Gurungi. Ti so sestavljali glavnino v tako imenovanih gurkovskih polkih v angleški armadi. Gurunge spoznaš po njihovih posebnih belih oblačilih, nekakšnih krilih, ki jih pripašajo s širokimi pasovi.

Ta dan je etapa nekaj krajša. Nosečam se nikamor ne mudi in že zgodaj popoldne se utaborimo pri štirih kočah, ki sestavljajo vasio Lete. Tu zopet kot vsak večer »nastopa« Vid in Emil. Vid zdravi obolele nosače in domačine. Emil pa otrokom deli obleko, ki jo je poln nahrbtnik prinesel od doma. Vsi sahibi prespimo na podstrešju ene od koč. Pod nami se namestijo nosači, ki ves večer polglasno prepevajo svoje pesmi — enkrat koncert nas kmalu zaziba v spanec.

Tudi tretji dan se pokrajina bistveno ne spremeni, le dolina postaja čedalje ožja. Okrog poldneva pridemo do vasi Bulbule, kjer reka naredi oster ovinek. Naenkrat, kot bi stopil okoli vogala, se nam pokaže osupljiva slika: spredaj deroči in peneci se Marsijandi, obdan s terasastimi riževimi polji, zadaj pa mogočni osemstisočak Manaslu, z nekaj nižjima sosedoma Himalčulujem in Pik 29, vsi v belem oklepu ledu in snega. Kljub temu, da so oddaljeni okoli 20 km, pa izgledajo tako blizu, da bi jih lahko dosegel z roko. Slika, ki se ti za večno vreže v spomin.

Ta dan hodiva skupaj z Borisom. Ostale dohitiva v vasi Ngodi, seveda nikjer drugje kot v vaški krčmi, kjer jih je zadržala prikupna mlada krčmarica. Ker je dobro govorila angleško in ker je doma iz Mananga pod Gangapurno, smo jo krstili za Manang Lady. Vsi skupaj po dolgem času in mnogih popitih čangih nadaljujemo po poti. Ta se kmalu strmo povzpne na visok oster greben, ki se zajeda v reko. Na njem je kot ptičje gnezdo prilepljenih nekaj koč Banundan. Edini ravni prostor je pred šolo, kjer že tabori organizirani treking Američanov. Medtem ko so za njih postavljeni šotori, stoli in mize, prinešeni na ramenih nosačev, in ko vsak dobi svojo posodo, da si umije roke, mi povečermamo na kolenih in se pod mogočnimi bambusi zavlečemo vsak v svojo spalno vrečo.

Zjutraj se spustimo z grebena za dobrih 200 višinskih metrov zopet v blato riževih polj, ki pa se na srečo kmalu končajo. Ker smo že več kot 1000 m nad morjem, se riž umakne drugim kulturam: ječmenu, ajdi, koruzi in celo marihuani. Pri slikoviti vasi Senge preidemo preko visečega

majavega mostu na desni breg Marsijandija. Reka je nekajkrat večja kot naša Sava in ima tudi desetkrat večji padec. Tako si lahko predstavljamo ta ogromni hudournik in padec vanj bi bil brez dvoma usoden.

Ker se na obeh straneh reke dvigajo pod nebo strme, nekajstomske stene, ni prostora za stezo, zato je le-ta z golimi rokami vklesana v živi kamen. Od daleč je kot tanka nit, na kateri izgledajo ljudje kot mravlje. Stezica je edina zveza s svetom za nekaj tisoč ljudi, ki živijo v tej dolini.

Zaradi dežja to noč prespimo na podstrešju enega izmed »hotelov« vasi Chjamje, polnega dima, ki prihaja z odprtega ognjišča prostora pod nami. Spim zelo slabo. Vso noč me mučita mrzlota in slabost. Tudi naslednji dan ni bolje. Boris in Marjan imata podobne težave. Očitno smo pojedli nekaj neprimernega za naše želodce. Tako le s težavo opravimo etapo do Bagarehopa. Tudi vreme ni prijazno. Vse popoldne po malem rosi in goste megle se vlečejo po dolini. Šele proti večeru se nebo nekoliko zvedri. Bagarehap leži že na nadmorski višini 2160 m. Je prvo resnično tibetansko naselje. Hiše so trdne, zidane iz kamena in pokrite z lesom, ne kot tiste v nižjem predelu, ki bi jih odpihlil že malo močnejši veter. Da tu živijo budisti, spoznaš že na prvi pogled po značilnih belih molilnih zastavicah na vsaki hiši. Te zastavice so popisane z njihovimi molitvami in ko plapolajo v vetru, opravljajo molitev. Druge značilnosti so še molilni mlinčki z enako vlogo kot zastavice, gompe — budistična svetišča, čarteni — nekakšne kapelice in manije. Ti zadnji so

Braga — tipično tibetansko naselje (Foto: D. Alič)

verjetno najzanimivejši. To so dolgi zidovi, obloženi z večjimi ali manjšimi ploščatimi kamni, v katere je reka pred kdo ve koliko leti vklesala molitve.

Tudi ljudje so drugačni od hindujcev, ki živijo v nižjih predelih. So temnejše polti, azijskih potez in se oblačijo v značilna ogrinjala. So kot Mongoli, ki sem jih srečeval na prostranih stepah Mongolije.

Ker smo v teh dneh že pojedli nekaj hrane, so nekateri tovari postali prelahki. Tako zvečer odpremo in prapakiramo skoraj tretjino tovorov. S tem kompletiranjem zmanjšamo njihovih številov in za en dan rešimo problem tistih nosačev, ki kljub temu, da še niso dobili plačila, odidejo.

Sedmi dan je etapa Bagarchap-Chame. Dolina se prične štiri in postaja vse bolj podobna našim alpskim dolinam. Porasla je z borovimi in smrekovimi gozdovi, okoliški vršaci pa so posuti s snegom. Nekajkrat se mi zazdi, kot da hodim po Pokljuki. Na poti srečujemo črede ovac in koz, ki jih ženejo v Kathmandu. Tam se bo čez nekaj dni pričel veliki praznik, ko v čast bogovom kozam, ovcam in kokošim porežejo glave.

Prespimo zopet na šolskem dvorišču v naselju Chame, ki je upravno središče tega predela. Tu je pošta, vojašnica, druge vladne ustanove in pa seveda policijska postaja. Takih postaj je nekaj po vsej dolini. Na njih se moraš obvezno prijaviti in pokazati dovoljenje za pot. Nikamor v Nepal ne smeš brez posebne dovoljenja, ki pa ima seveda čisto po nepalsko zopet posebno ceno. Tudi to je eden od virov dohodka države.

Noči so mrzle in morda so tudi zato jutra tako lepa. Najprej se posvetijo, kot bi goreli, zasneženi vršički začetka grebena Anapurne nad nami, nato pa se sonce počasi pomika navzdol in čez dolgo časa ogreje tudi nas.

Pogled v dolino Marsijandija z višine baznega taborišča I. (Foto: D. Alič)

Čim bolj se obenem z reko dvigujemo, vse redkejša postajajo drevesa. K temu veliko pripomorejo tudi domačini in nosači. Ker kurijo samo na odprtih ognjiščih, neusmiljeno sekajo drevesa. Nosači si v kotličkih kuhajo riž, za ogenj pa olupijo debela mladih dreves, ki se nato kmalu posušijo. Za take sušice pa se nihče več ne zmeni. O kakšnem pogozdovanju pa tu ni govora. Žalosten je pogled na predele, kjer so nekoč rasli bujni gozdovi, sedaj pa na njih spominjajo le štori, ki očitajoče štrlijo iz tal.

Ker se povzpne skozi še neuničen borov gozd in pridemo do lepega ledeniškega jezera, v daljavi zagledamo pobočje, malo nad dolino stisnjen Pisang, ves v belih molilnih zastavicah. To bo naš predzadnji postanek, preden se bomo pričeli vzpenjati pod Gangapurno. Ker imamo še dovolj časa, poležujemo v travi in se predajamo sončnim žarkom. Popoldne jo mahnemo naprej in čez dobro

nosači. Ker imajo vsi prelahki tovari tudi dodatno vrečo s hrano in opremo, ki so jo nato nosači med seboj po poti izmenjujejo, imam kar dosti dela, da ugotovim, ali je prišlo na cilj vse, kar je zjutraj odšlo. Zvečer se nam pridruži tudi Andrej Beg, alpinist z Jesenic, ki je na zasebnem potovanju po Nepal.

Lakpa izplača vse nosače. Večina jih odide nazaj, nekaj pa jih pregovori, da bodo za povišano tarifo nosili tudi v bazo. Ostali material bomo skušali po strmih bregu znositi z mulami, ki smo jih za dobro plačilo najeli pri vaškem velikašu.

Zjutraj vsi s preostalimi nosači odidem po ozki in strmi poti navkreber proti našemu cilju — Gangapurni. Ker mul ob dogovorjenem času še ni, ostanejo pri tovornih Lakpa, Novak, Brišar in Beg. Čez kakšne tri ure se nosači utavijo pri prelepem jezeru ob nekakšnih pastirskih kočah. Ker nosači počivajo, se vsi drugi odpravijo naprej, kajti vse nas zanima, kaj je za grebenom. Sam se zadržim še nekaj časa in ko se ravno odpravljam, mi kuhar Dorsi pove, da nosači zopet stavkajo in nočejo nositi. Bojijo se iti naprej, ker so prepričani, da je zgoraj mraz in da ni drv in hrane. S kretinami in nekaj besedami, ki sem se jih naučil, jih hočem prepričati, toda brezuspešno. To uspe šele sirdarju, ki na moje veliko olajšanje prispe čez dobro uro s kolono mul. Toda problem je rešen le za slabo uro. Breg postane prestir za mule in tudi poti ni več. Ostane le suha trava in trnje. Mulovodec sredi hriba brezbržno zmeče naše sode z mul in se vrne v Manang. To store tudi nosači, le da se vrnejo samo do jezera, kjer bodo prespali v kamnitih stajah za živino. Sam ne vem, kaj bi. Preklinjam na ves glas, vendar nič ne pomaga. Hodim naprej in čez kakšni dve uri sem na vrhu grebena, za katerim bo stala naša baza I. Dohitim Vida in Emila ter jim razložim položaj. Obvestila bosta ostale, sam pa se vrnem do tovorov. Kmalu se vrne tudi Šrauf, ki je bil med tem že nekaj ur hoje naprej, na spodnjem ledeniku pod Gangapurno. Prespiva pri tovorih. Ponoči se zlobači, temperatura pade pod ničlo in če prične še snežiti, nosači ne bodo nikoli prišli do baze. K sreči se to ne zgodi, kljub temu pa sva zjutraj pokrita z debelim slojem ivja. Nebo se zopet zjasni.

Zgodaj zjutraj se Šrauf spusti do jezera in skupaj s sirdarjem mu uspe pregovoriti nosače, da bodo svoje tovore in tiste z mul nesli do baze I. To nas bo zopet stalo precej neplaniranih rupij. Doplačilo jim da novih moči in ves material je zvečer na mestu, predvidenem za bazo I., na višini približno 4800 m. Postavimo dva šotora in si za silo uredimo bivališče. Veseli se spravimo k večerji, ko prisopihata Novak, ki je ostal z zadnjimi tovari v Manangu in katere naj bi v drugo znosile mule, s hudo novico. Mule, ki so nosile naše tovore, so zbežljale in 11 tovorov je popadalo po strmemu bregu nekaj sto metrov globoko proti Manangu. Ker je že večer, Šrauf odloči, da se naslednji dan vsi vrnemo v dolino reševati, kar je še ostalo.

Da bi bila nesreča še hujša, ponoči zapade kakšne 3 cm snega. Po zajtrku se odpravimo proti prizorišču nesreče. Pri jezeru srečamo sirdarja z novico, da so zgodaj zjutraj nosači našli vseh enajst sodov. Zberemo jih pri jezeru in odpremo. Več kot polovica hrane v njih je uničena. Pomešali so se makaroni, riž, čokolada, olje — kot v mlinu. Poberemo le tisto, kar se bo dalo uporabiti. Nosači to odnesejo proti bazi in končno si lahko malo oddahnemo. Ker je severna stena še daleč, bomo morali postaviti bazo II., ki bo izhodišče za delo na gori. Zato še isti večer pripravimo tovore, ki jih bomo s preostalimi nosači odnesli proti bazi. Veseli, da se je kljub vsemu za enkrat vse dobro končalo, odpremo plastenko vina ter kmalu zlezemo vsak v svojo spalno vrečo.

(Sledi nadaljevanje in konec)

MLADI IN VOJAŠKI POKLICI

Oficir — zakaj pa ne?

Náša armada je nastala v najtežjih dneh naše zgodovine, v narodnoosvobodilni vojni in revoluciji. In prav v tem je tudi moč te armade, ki so jo že v prvih dneh sestavljali takšni ljudje. In takšni ljudje jo sestavljajo tudi danes, saj imajo vojaški in obrambni poklici za našo socialistično skupnost, še posebno v današnjih mednarodnih razmerah in na današnji stopnji družbenega razvoja, zelo velik pomen. Če realno ocenimo razvoj mednarodnih odnosov, je zanesljivo, da bo naša družba tudi v prihodnje morala posvečati izredno pozornost organiziranju svoje obrambe in zagotavljanju poklicne kadre za delo v oboroženih silah in za opravljanje nalog na področju obrambnih priprav v vseh družbenih strukturah. Oborožene sile SFRJ predstavljajo jugoslovansko ljudsko armado, ki se deli na kopensko vojsko, vojno letalstvo in protizračno obrambo, vojno mornarico ter teritorialno obrambo. Imajo nalogo, da s svojo bojno pripravljenostjo varujejo deželo pred nenadno agresijo in da v primeru napada aktivno in hitro reagirajo ter zagotovijo pogoje za razvoj celotnega sistema splošnega ljudskega odpora.

Za ta enovit sistem splošno ljudskega odbora pa je potrebno vnesti v poklicno usmerjanje mladih tudi usmerjanje v vojaške in obrambne poklice. To naj bo kontinuiran, dolgoročen proces, ki mora potekati načrtno in organizirano skozi celotno obdobje oblikovanja interesov mladih.

To pa se prične že v prvih razredih osnovnih šol in je nato prisotno v vseh oblikah in učnih predmetih do osmega razreda.

In če se je mladinec odločil za vojaško šolo, kam se lahko vpiše?

Vojaške šole so pravi tako vzgojno-izobraževalni znanstveni zavodi, le da ti usposabljaajo starejšinski kader s srednjo, višjo ali visoko izobrazbo za potrebe oboroženih sil SFRJ.

Sistem vojaških šol pa sestavljajo:

- a) srednje vojaške šole,
- b) vojaške akademije in znanstveno-raziskovalni zavodi in instituti,
- c) šole za starešine JLA.

Srednje vojaške šole delimo na srednje vojaške šole rodov in služb, kjer se gojenec usposabljaajo za enega od poklicev nižjega oficirja JLA. Cilj šolanja na teh šolah je torej vzgoja in izobraževanje za konkretno delo v oboroženih silah.

Drugo skupino vojaških srednjih šol pa predstavljajo splošne srednje vojaške šole, kjer se učenci pripravljajo za študij na vojaških akademijah.

IN KATERE SO SREDNJE VOJAŠKE ŠOLE?

Srednje vojaške šole se delijo na dve skupini šol, ki sta različni tako po vsebini in ciljih šolanja. Različen je tudi status

slušateljcev teh šol.

Večjo skupino predstavljajo srednje vojaške šole rodov in služb, v kateri so naslednje šole:

- srednja vojaška šola rodov kopenske vojske v Sarajevu,
- tehnična srednja vojaška šola v Zagrebu,
- letalska tehnična srednja šola v Rajlovcu pri Sarajevu,
- mornariška tehnična srednja šola v Splitu,
- intendantska srednja vojaška šola v Sarajevu,
- sanitetna srednja vojaška šola v Novem Sadu.

Splošne srednje vojaške šole vzgojno-izobraževalnega sistema JLA pa so:

- splošna srednja vojaška šola Franc Rozman-Stane v Ljubljani,
- splošna srednja vojaška šola Ivo Lola-Ribar v Zagrebu,
- splošna srednja vojaška šola Bratstvo in enotnost v Beogradu,
- letalska splošna srednja vojaška šola Maršal Tito v Mostarju.

Za vpis v srednje vojaške šole pa morajo učenci izpolnjevati določene zdravstvene in učne uspehe in pa seveda imeti soglasje staršev oziroma skrbnikov.

SREDNJA VOJAŠKA ŠOLA RODOV KOPENSKE VOJSKE V SARAJEVU izobražuje strokovnjake za pehoto, artilerijo, artilerijsko-raketne enote protizračne obrambe, oklepno-mehanizirane enote, inženirstvo, zveze in atomsko-biolško-kemično obrambo.

TEHNIČNA SREDNJA VOJAŠKA ŠOLA KOPENSKE VOJSKE V ZAGREBU usposablja vojaške tehnike za strojno usmeritev, elektrotehnično, raknetno, kemično-tehnološko in prometno. Vsaka od teh petih usmeritev pa se deli še na moto-tehniško, oborožitveno, telekomunikacijsko, elektroenergetsko, radijsko in telefonsko-telegrafsko smer, kemičnotehnološka pa na pogon in zaščito, pirotehniko in ABKO.

LETALSKA TEHNIČNA ŠOLA V RAJLOVCU PRI SARAJEVU pa se loči po usmeritvah na strojnotehnično, elektrotehnično, elektronsko tehnično in telekomunikacijsko smer.

MORNARIŠKA TEHNIČNA SREDNJA ŠOLA V SPLITU ima tri usmeritve, in to: strojno, elektroniško in elektriško. Deli se na računalniško, radarsko, hidroakustično-navigacijsko in radioteleprintersko-signalno smer, elektriška pa še na artilerijsko, raknetno, torpedno, minersko in električarsko smer.

INTENDANTSKA SREDNJA VOJAŠKA ŠOLA v Novem Sadu usposablja absolvente medicinske usmeritve, ki se po končanem šolanju zaposle kot refe-

renti sanitetne službe v vojaških bolnicah in ambulantah.

V SPLOŠNO SREDNJO VOJAŠKO ŠOLO FRANC ROZMAN-STANE V LJUBLJANI se vpisujejo učenci, ki so se odločili za enega od poklicev, ki jih opravljajo diplomanti vojaške akademije. Na tej šoli si pridobijo znanje, ki je potrebno za študij na Vojaški akademiji kopenske vojske v Beogradu.

LETALSKA SPLOŠNA SREDNJA VOJAŠKA ŠOLA MARŠAL TITO V MOSTARJU pripravlja učence za študij na vojaški letalski akademiji v Zadru.

O akademijah in ostalem pa v naslednji številki.

Roman Stana

Zvezda Danica iz Kraljevice

V soboto, 7. aprila, smo bili litostrojski pevci gostitelji Mešanega pevskega zbora Kulturno umetniškega društva Zvezda Danica iz Kraljevice. Kraljevčani so nam tako vrnili obisk, ki smo ga imeli v Kraljevici v decembru 1983.

Sodelovanje med mešanima pevskega zbora iz Litostroja in Kraljevice se je rodilo v okviru sodelovanja med politično Krajevno skupnostjo Litostroj in Krajevno skupnostjo Kraljevica.

Mešani pevski zbor Društvo Zvezda Danica šteje 30 pevk in 26 pevcev. Deluje že devetdeset let in vključuje pevce iz vse Kraljevice. Tudi starostna struktura zbora kaže na tradicijo, saj je zelo pestra. Najmlajši član jih šteje nekaj nad 20 let, najstarejši pa preko 70 let. Vse te okoliščine vplivajo na kvaliteto petja

Pevci iz Kraljevice med nastopom v osnovi šoli »Hinka Smrekarja« (Foto: I. Pernat)

OBISK MEŠANEGA PEVSKEGA ZBORA KUD

pina mladih recitatorjev in klapa — skupina šestih mladeničev, ki so zapeli štiri dalmatinske pesmi.

Kljub temu, da člani klape prepevajo komaj 3 mesece, so s svojo izvedbo pesmi navdušili poslušalce.

Ob zaključku prijetnega večera sta posrednika obeh zborov — tov. Alojz Janežič in Rudolf Hitič izrazila željo, da bi zaorane brazde v ledini kulturnega sodelovanja prerasle v njivo, ki bo plodno rodila tudi v bodoče.

Ob tej priliki velja vsa zahvala kolektivu doma srednje šole tehniških strok Litostroj — še posebej pa tovarišu Premelču in Šušteršiču ter prijaznim kuharicam, ki so nam pomagali rešiti nekaj prav kožljivih problemov.

Z veseljem lahko ugotovimo, da se marsikateri problem uspešno reši, če se ljudje zavedajo, da je le v slogi moč.

M. Kreft

Tekmovanje za Cankarjevo nagrado

V soboto, 24. marca 1984, je v vseh učilnicah Srednje šole tehniških strok Litostroj potekalo področno tekmovanje za Cankarjevo nagrado. Tekmovali so učenci zadnjih dveh razredov osnovnih in vseh razredov srednjih šol z ljubljanskega področja. Za tekmovanje se je prijavilo 220 učencev, udeležilo pa se ga je 186 — od tega na I. stopnji (7. in 8. razred osnovne šole) 137 učencev, na II. stopnji (1. in 2. razred srednje šole) 16 in na III. stopnji (3. in 4. razred srednje šole) 33 učencev.

Tekmovanje je trajalo od 8. do 12. ure. V literarnih in jezikovnih testih ter v pisanju spisov so učenci pokazali veliko znanja o dveh slovenskih pisateljih — Cirkilu Kosmaču in Ivanu Preglju (lansko leto smo se spominjali 100-letnice njegovega rojstva).

Ob 15. uri je bila v kinodvorani šole slavnostna razglasitev rezultatov. Po krajšem kulturnem programu je predsednica ljubljanskega slavističnega društva dr. Alenka Šivic-Dular zbranim spregovorila o pomenu takšnih tekmovanj za ohranitev narodove kulture. Vsem udeležencem je namenila nekaj pohvalnih in spodbudnih besed, nato pa nagrajencem (po trem z vsake stopnje) podelila knjižne nagrade in priznanja; listine o sodelovanju pa so dobili prav vsi tekmovalci.

Zmagovalci: I. stopnja: Nina Novak, Oš Boris Zihnerl, Ana Ratajc, Oš Tone Tomšič, Tadej Oražem, Oš Josip Broz-Tito, Domžale

II. stopnja: Katarina Hieng, Srednja družboslovna šola Mitja Zupančič, Srednja šola za elektroniko Alenka Zakrajšek, Srednja ekonomska šola

III. stopnja: Barbara Sušec Michieli, Srednja naravoslovna šola, Janja Hočev, Srednja šola za elektroniko, Olja Krpovič, Srednja naravoslovna šola

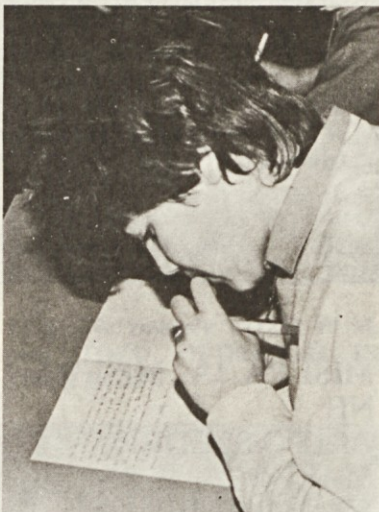
Objavljamo spis ene od nagrajenih tekmovalk

»Morebiti boš pa še pisal«

Morebiti boš pa še pisal. Ta misel, ki jo je na poti v Tolmin izrekel oče, je Kosmača spremljala vse življenje. Ta misel in hudo domotožje sta ga spremljala, ko je petnajst let živel v tujini, daleč stran od doline ob Idrijci. Hrepenenje po domovini se je sprevrglo v bolezen. Že takrat so v njegovi glavi nastajali osnutki poznejših novel. Tedaj so pred njim zaživeli njegovi rojaki. Mali človek iz doline ob reki Idrijci v nenehnem boju za obstanek je prevzel njegove misli.

Pred njim je zrasel Temnikar, dobrodušni stariček, ki ga je opisal v noveli V gaju. Kasneje se je ta Temnikar, ta preprosti kmet v Baladi o trobenti in oblaku prelevil v heroja. V tem delu je Kosmač pokazal, da obstaja poleg jurišev tudi druge vrste junaštvo, ki je morda še večje. Nacionalno tematiko je mogoče zaslediti tudi v Gosenici. V njej opisuje svoje bivanje v rimski ječi, kamor je prišel zaradi svojih naprednih idej. Kostonjeva mladika in gosneca simbolizirata slovensko ljudstvo in njegove zatiralce. Ko po viharju preživi le mladika, je to zmaga življenja nad smrtjo.

Tudi Očka Orel je novela o neizmernem ponosu in privrženosti slovenskemu narodu. Njegove sive oči, ki niso nikoli pogledale v tla, so me spomnile na stavek iz knjige Pod svobodnim soncem: Naprodaj nismo Sloveni nikdar! Posebno pozornost je Kosmač namenil vaškim norčkom. Opisal jih je z veliko ljubezni in toplino. Prikazal je pomilovalen in priazen odnos soseske in surovost cerkvene in posvetne oblasti do njih. V noveli Kruh, kjer Kosmač načinja socialno problematiko, je povedal, da kruh v življenju ni vse. Okoli in okoli je umrl, pa ni bil lačen kruha. Lačen je bil človeške topline. Tudi v današnjem svetu se ljudje med seboj odušujemo, zato marsikje prihaja do življenjskih tragedij.

V noveli Sreča je Kosmač razmišljal, kaj je pravzaprav sreča, kajti ta pojem vsakomur predstavlja kaj drugega. Nekaterim so to materialne dobrine, oni bolj izobraženi pa iščejo duhovno lepoto. V Sreči je Kosmač napisal, kaj pomeni sreča malemu človeku. Preprosti vaški ljudje, ki jih neprestano pestijo nadloge, pa si ob nesreči predstavljajo še hujšo nesrečo in nazadnje ugotovijo, da jih je doletela še sreča!

Kosmač je dogajanje svojih novel postavil izključno v rodno dolino ob Idrijci. V svojih delih se je loteval socialne in nacionalne problematike. Bil je odličen stilist. Tako se je očetova misel, dabi nemara njegov sin pisal, uresničila. Oče je imel prav, ko je dejal, da je v njihovi dolini toliko dogodkov in zgodb, ki bi jih bilo vredno opisati. To nam dokazujejo Kosmačeva dela.

Ana Ratajc
Oš Tone Tomšič, Ljubljana

Obisk pisateljev Antona Ingoliča in Ivana Potrča

Konec februarja in v začetku marca sta se našemu povabilu prijazno odzvala pisatelja **Anton Ingolič** in **Ivan Potrč** ter učencem SŠTS Litostroj živo besedo predstavila svoje knjige; svetovne resnice in fantazije, ki se medsebojno prepletata in dopolnjujeta in tako s svojo enkratnostjo pritegne bralca. K pouku književnosti spada tudi domače branje, ki učencu omogoča stik s pisano besedo, njeno razumevanje in obvladovanje.

Na jesenskem knjižnem sejmu so bili posebej predstavljeni književniki — jubilariti in njihove knjige. Tako so učenci sami izbrali, kaj si žele prebrati iz bogate zakladnice sodobne in polpretekle slovenske knjižne ustvarjalnosti, in s katerimi pisatelji bi se radi поблиže spoznali. Odločili so se za Tajno društvo PGC, Gimnazijo, Pretrgano navezo, Kočarje in Na kmetih.

Torki in srede med 13. in 14. uro so na naši šoli namenjeni interesnim dejavnostim in tako smo v tem času organizirali razgovor s pisateljem. Vsek učencem se je dejansko srečal z ustvarjalcem in mu je lahko zastavil vprašanja o literarnem navdihu, o pisanju, o posamezni knjigi. Tako smo v razgovoru spoznali ne le vsebino knjige, temveč tudi, odkod pisatelju ideja, snov za delo, koliko resnice in koliko fantazije je v posamezni knjigi.

Zdi se mi, da taka srečanja z literarnimi ustvarjalci pridobivajo nove bral-

Pisatelj Ivan Potrč podpisuje svojo knjigo

ce, hkrati pa bogatijo uživalce kulturnih dobrin ter na izviren in zanimiv način dopolnjujejo stik med bralci in knjigo.

Duša Fislinger

Vesna Tomc

V znamenju jubilentov

Tako kot vsako leto so se člani pihalnega orkestra zbrali 20. marca na svoji letni skupščini. Ta je za razliko od vsakoletnih bila še volilna. Po izvolitvi delovnih teles je predsednik pihalnega orkestra Ivan Sabol v svojem poročilu orisal enoletno delo orkestra, njegove uspehe in sodelovanje z drugimi sekcijami in skupinami. Orkester je naštudiral tri daljše koncertne skladbe, več skladb za spremljavo solistov, pevskega zbora ter ansambla ljubljanskih mažoret. Če bi želeli posebej poudariti pomembnejše nastope, bi v prvi vrsti omenili snemanje za RTV Ljubljana (prvomajski koncert — oddajo so povzele tudi TV postaje vseh republik in pokrajin), gostovanje v Proseku pri Trstu in program ob otvoritvi nove jeklolivarne. Orkester je v letu 1983 opravil 62 nastopov, od tega 17 samostojnih koncertov, 17 proslav in priložnostnih nastopov ter 28 pogrebnih in komemorativnih svečanosti.

Po razpravi je skupščina orkestra sprejela sklep, da se člani dobijo enkrat posebej in obravnavajo celotno dejavnost orkestra, pregledajo problematiko in izdelajo plan za boljše delo. Za novega predsednika orkestra si je skupščina izvolila Maksa Kričaja.

Seja skupščine je imela še posebno svečan pomen, saj smo na njej podelili 25 Gallusovih odličij, ki se podeljujejo za 5, 15 oziroma 25-letno ljubiteljsko delovanje na glasbenem področju.

Zlato odličje so prejeli:

Maks Kričaj, Franc Gregorec, Anton Fortuna, Ciril Pavlin, Mitja Kajfež, Milan Pušnik

Srebrno odličje

Stjepan Dvorščak, Andrej Golob, Živko Bergant, Blagoje Ilič, Peter Križman, Marjan Gradišar, Ciril Pate, Franc Mihelič, Drago Višček

Bronasto odličje

Jure Jenko, Špela Jenko, Jure Velikonja, Jože Repnik, Petar Lonjak, Miro Gravner, Edo Kladnik, Janez Strnad, Ivan Zaman

Priznanja, ki jih podeljuje Zveza kulturnih organizacij Slovenije, je jubileantom izročila predsednica ZKO Ljubljana-Šiška Majda Lemič, ki je poleg čestitk poudarjena pomembnost delovanja našega orkestra tako v občini kot v širšem slovenskem prostoru.

B. Ilič

Pot spominov in tovarištva

Zadnje leto gradnje

Gradnja Poti spominov in tovarištva — dobrih 34 km dolge sprehalne poti, ki naj bi obkrožala Ljubljano, kjer jo je med vojno okupator ogradil z bodečo žico, se je pričela leta 1976, dokončana pa naj bi bila do aprila 1985, ko bomo proslavljali 40-letnico osvoboditve Ljubljane.

Do konca leta 1983 je bilo zgrajenih 27.717 metrov poti, v letošnjem, zadnjem letu gradnje, pa je potrebno zgraditi še preostalih 6652 metrov na šestih odsekih.

Za dokončanje poti bo potrebnih še 120 milijonov dinarjev. Velik del denarja naj bi zbrali po samoupravnem sporazumu. Prispevek v lanske letni višini 200 dinarjev na zaposlenega v združenem delu se ne bo povečal, zato bo treba s politično akcijo pridobiti nove podpisnike sporazuma o financiranju izgradnje PST. Potrebno bo tudi solidarnostno zagotavljanje sredstev vseh ljubljanskih občin za odkup zemljišč. Občini Moste-Polje in Vič-Rudnik, kjer poteka večji del poti, tega sami ne zmoreta.

Prostovoljno delo in delovne akcije, ki so že v preteklih letih prispevale pomemben delež k uspešni in pravočasni gradnji, naj bi postale letos še bolj množične. Pri gradnji, ki bo intenzivno potekala vse leto, bodo sodelovali dijaki ljubljanskih srednjih šol, mladinci, organizirani preko OK ZSMS in OS ZSS, gojenci Kadetske šole za miličnike, pripadniki JLA ljubljanskega območja, delavci družbenopolitičnih organizacij upravnih služb občin in mesta ter drugi.

Trenutno je v pripravi javni natečaj za obeležitev Poti spominov in tovarištva. K udeležbi so vabljeni vsi obiskovalci poti, obiskovalci, arhitekti in drugi ustvarjalci. Le tako bo mogoče priti do najboljše rešitve, s katero bo ta pot, za katero zdaj že lahko rečemo, da bo dokončana v predvidenem roku, dostojno predstavljena.

t. š.

SREČALI ABRAHAMA

Aprila so se srečali z Abrahamom tovariš Alojz TOPLAK iz tozda IRRP ter Vinko PAPEŽ in Albert ODEB iz tozda PUM — Livarne. Maja pa bo ta lepi jubilej praznoval še Franc FABJAN iz sive livarne. Vsem štirim iskreno čestitamo.

Sodelavci

Zahvale

Najlepše se zahvaljujem delavcem Litostroja za počastitev spomina in darovano cvetje ob smrti mojega moža Milana STUPICE.

Fani Stupica

Ob svojem odhodu v invalidsko upokožitev se najlepše zahvaljujem sodelavcem tozda MONTAŽA za darilo, ing. Lesarju in ing. Čepuraru za lepe poslovilne besede in sodelavcem s stroškovnega mesta 4020 za dobre želje.

Vsem članom kolektiva DO Litostroj želim predvsem veliko zdravlja in veliko uspehov v nadaljnjem delu.

Josip Popović

Najlepše se zahvaljujem sodelavcem Kadrovske-spolnega sektorja in vsem ostalim prijateljem in sodelavcem v delovni organizaciji in obratni ambulanti za priskočno srečanje in lepa darila ob moji upokožitvi.

Stane Vogelnic

Jezikovni ostružki

Še danes velikokrat slišimo ali preberemo na primer tak stavek: **OPRAVILI SO PISMENI IN USTMENI DEL IZPITA.**

In kaj je v njem narobe, se boste vprašali. Kar poglejmo:

1. Beseda **USTMEN** je v Slovenskem pravopisu 1962 označena z zvezdico, kar pomeni, da beseda za knjižno rabo ni dovoljena. Namesto nje moramo uporabljati besedo **USTEN** (to je tak, ki je izražen govorno, z usti: ustno sporočilo).

2. Beseda **PISMEN** je v Slovenskem pravopisu sicer dovoljena, tudi v besedni zvezi **PISMENO SPOROČILO**, pismen izpit).

Vendar beseda **PISMEN** pomeni dvojice:

— tisto, kar je napisano: pismeno sporočilo,

— tisti, ki obvlada pisanje, ki zna pisati: pismen človek (torej človek, ki zna pisati, za razliko od nepismenega).

Človek je torej lahko pismen, ker se je naučil pisati, ne more pa se naučiti tega sporočila, opravičilo!

Zaradi te pomenske dvojnosti besede **PISMEN** in tudi zaradi analogije (podobnosti) z besedo **USTEN** se je začela uveljavljati nova besedna oblika — **PISEN** (npr. pisno sporočilo).

Pravilno se mora stavek torej glasiti:

Opravili so **PISNI** in **USTNI** del izpita.

Vesna Tomc

Dopusti na Poljskem

Delavci Litostroja, ki so pred več kot štirimi leti preživeli svoj dopust na Poljskem, se bodo prav gotovo spomnili čudovitega zdravilišča — rekreacijskega mesteca Krynice.

Na povabilo podjetja PZL Mielec smo po večletni prekinitvi stikov (zaradi znanih dogodkov na Poljskem) sedaj znova naredili prve korake v sodelovanju in počitniški izmenjavi med našo delovno organizacijo in podjetjem PZL Mielec.

Presenečeni smo bili, da je kljub težavnemu položaju na Poljskem podjetje, ki šteje 18.500 delavcev, v decembru 1983 dokončalo počitniški dom hotelskega tipa. Po naši oceni je to hotel B kategorije. Prospekti in drugi materiali še niso izdelani, zato jih nismo mogli dobiti.

Gostitelj je litostrojski delegaciji posvetil izredno pozornost. Občutili smo, da jim je veliko do tega, da se pred leti začeto sodelovanje nadaljuje. Razkazali so nam podjetje, kar sicer ni običajno. Izdelujejo civilna letala za poljedelstvo, za gašenje

požarov, njihov proizvodni program pa sestavljajo tudi vojaška vadbeno letala.

V razgovorih smo želeli našim delavcem, ki bodo preživljali svoj dopust na Poljskem, zagotoviti čimveč. Dogovorili smo se, da bodo iz bivalnega mesta v hotelu v Krynich napravili izlete v mesto Krakov — najstarejše kulturno in univerzitetno središče Poljske, v rudnik soli Vilna in obiskali koncentracijsko taborišče Auschwitz. Prvi obisk litostrojskih delavcev na Poljskem načrtujemo za majске praznike v letu 1985. Število bo prvič omejeno na 50 delavcev.

J. Babič

Naslovník neznán

Marca smo dobili vrnjenih 30 izvodov časopisa Litostroj.

Naslovníki so bili:

Mehmed BESIĆ, Gosposvetska 13, Lj.; Vojka BLAGOJEVIĆ, Zapuška 63, Lj.; Ivan BLAGIĆ, Delakova 4, Lj.; Ranko BUGUNOVIĆ, Srednja vas 6/A, Šenčur; Zdravko BUNIĆ, Pot na Rakovo jelšo 62/8, Lj.; Ignac DOVJAK, Bizovik 31, Dobrunje; Cveja ERKMAN, Makucova 30, Lj.; Šentvid; Nada ERŽEN, Hladilniška pot 26/b, Lj.; Janez HAUSCHEN, Andreja Bitenca 26, Lj.; Jože HASANAGIĆ, Vlahovičeva 11, Lj.; Aleksander INKRET, Vrhovci c. 22/7, Lj.; Joško JERAK, Pipanova pot 22, Lj. Šentvid; Midho KAMBER, Litijska c. 317, Dobrunje; Hajro KARIŠIK, Andreja Komarja 14, Lj.; Rajko KENJALO, Zbilje 11, Lj. Šentvid; Slavko KOKOT, Stegne 18/a, Lj.; Mustafa KOVAČEVIĆ, Vevška 42, Lj. Polje; Štefka KRESE, Clevelandka 23, Lj.; Silvester MESNER, Stegne 18/a, Lj.; Tomislav MILOVANOVIĆ, Ul. Franca Mlakarja 24, Lj.; Jože MRHAR, Mirna 100, Trebnje; Jože OMAN, Groharjevo naselje 4, Škofja Loka; Ladka PENEŠ, Savska Loka 21, Kranj; Milena PROŽEK, Rozmanova 10, Lj.; Fuad SINANOVIĆ, Zavetniška 3, Lj.; Milan STEVANOVIĆ, Vlahovičeva 21, Lj.; Tomislav TAKIĆ, Celovška 347, Lj. Šentvid; Fikret VARCAR, Cesta XII/2, Lj. Polje; Matjaž ŽUŽEK, Parmova 48, Ljubljana.

Pravilen in predvsem natančen naslov nam lahko sporočite pisno na naslov: ZPS TITOVÍ ZAVODI LITOSTROJ, Informativni center, 61000 Ljubljana, Đakovičeva 36, ali po telefonu na številko 556-021, interna 246.

gpm

Ob boleči izgubi naše drage mame Marije VIDRIH iskrena hvala vsem, ki ste nam stali ob strani ter nam izrekli sožalje, ji darovali cvetje ter jo spremenili na zadnji poti.

Franc Vidrih

Najlepše se zahvaljujem sodelavcem, posebno pa še mladincem iz tozda Nabava, za obisk in darilo v času moje bolezn.

Vida Wertel

Ob boleči izgubi mojega dragega očeta Karla PLOTA se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem tozda TVN, ki so mi izrekli sožalje, darovali venec in ga spremenili na zadnji poti.

Sin Drago z družino

Ob boleči izgubi mojega dragega in nepozabnega očeta Alojza BOLJKA se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem delovne skupnosti PFSR, prijateljem in znancem za izrečena ustna in pisna sožalja in za darovano cvetje. Hvala vsem ki ste ga tako številno pospremili na zadnji poti.

Marija Colnarič z mamo in bratom

MIŠI PA JA, MIŠI PA NE ALI PO SLEDEH MALIH IZUMITELJEV

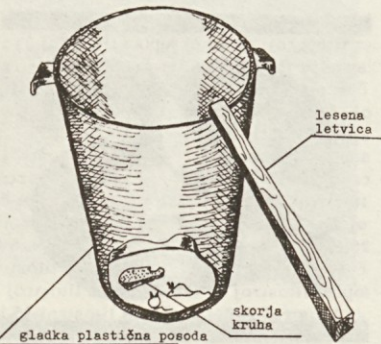
Navkljub »zeleni smrti«, ki jo posebna za to določena ekipa vsako leto natrosi po vseh bolj ali manj skritih kotičkih, nam te male živalce, čeprav prikupne, še vedno delajo precej škode. Tudi njihova počasna smrt ob morebitnem zaužitju zgoraj omenjene droge in potem njihovo razpadanje v bolj ali manj oddaljenih luknjah nam ni v čast.

Ne samo zgoraj omenjena dejstva, mogoče tudi majhna slučajnost je botrovala pogrutavščini, ki je zelo lepo razvidna iz spodnje risbe.

Avtor Andrej Anžur iz modelne mizarne je že nekajkrat ujel po tri (3) miši v eni noči.

Strokovna komisija je ugotovila, da miši brez posebnega treninga posode ne preskočijo.

Andrej G.

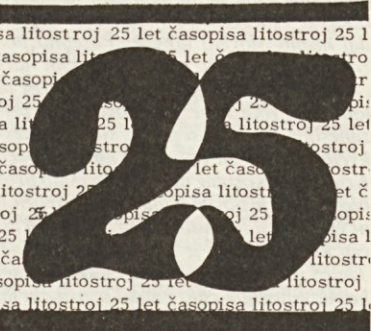
ALI BI RADI IGRALI V ORKESTRU?

Izvršilni odbor pihalnega orkestra Litostroj v skladu s svojo kadrovske politiko vabi učence in mlade delavce, ki bi se radi naučili igrati na kak glasbeni instrument in bi kasneje postali člani našega orkestra.

Pouk instrumentov poteka delno v glasbeni šoli, delno pa v glasbenem domu orkestra. V glasbeni šoli je pouk za instrumente, za katere imajo tam organiziran pouk, v glasbenem domu orkestra pa za instrumente, za katere v glasbeni šoli ni pouka.

Če imate željo za igranje, pokličite dirigenta orkestra tovariša ILIČA na telefon 556 021, interna 206 ali 203.

IO SPO LITOSTROJ

PLANINSKI KOTICEK

UREJA PLANINSKO DRUŠTVO LITOSTROJ

Odlično zahtevam izpolnitev 12. člena Zakona o Triglavskem narodnem parku! (Foto: O. Dolenc)

Triglavski narodni park

Zavarovanje narave v Sloveniji je že kar precej staro, saj je bil dan predlog za zavarovanje že leta 1908. Predlog je bil uresničen šele leta 1924 in to za dobo 20 let. Zavarovanje je obsegalo današnjo Dolino Triglavskih jezer. Sporazum o 20-letnem zavarovanju je po drugi svetovni vojni prenehal veljati. Miselnost o pravem Triglavskem narodnem parku pa je le ostala in prodrla na dan šele leta 1961, ko je bil sprejet zakon o Triglavskem narodnem parku v velikosti 2000 ha, ki je komaj še ustrežal zahtevam, da mora imeti park najmanj 200 ha površine. Zavedamo se, da moramo ohraniti izjemne naravne in kulturne vrednote, zavarovati rastlinstvo, živalstvo in naravne ekosisteme, zagotoviti nadaljnji razvoj kmetijstva, gozdarstva, ohraniti kulturno krajino, zagotoviti razmere za življenje prebivalcev v osrednjem delu Julijskih Alp, omogočiti obiskovalcem uživanje naravnih in kulturnih vrednot in oddih v naravi.

Sedanji Triglavski narodni park v velikosti 848 km² zajema skoraj celotno območje jugoslovanskega dela Julijskih Alp. Leži na območju treh občin — Jesenice, Radovljica in Tolmin. Triglavski narodni park je največji narodni park v Jugoslaviji. Razglašen je bil z zakonom, ki ga je sprejela Skupščina socialistične republike Slovenije 27. maja 1981.

Triglavski narodni park je razdeljen na dve območji — osrednje in robno. Tako veliko območje, kot je Triglavski narodni park, ne more biti zavarovano z enako strogim režimom. Zato je strogo zavarovano osrednje območje — višje v gorskem svetu, kjer ni stalnih naselij. Nižji deli dolin, gozdnate planote in območja turističnih naselij in krajev pa spadajo v robno območje, kjer je manj omejitev. Sem spadajo predvsem kulturne krajine, s katerimi že stoletja gospodari človek, ki se ukvarja s kmetijstvom in gozdarstvom in mu je to glavni vir za obstanek.

V 12. členu Zakona o Triglavskem narodnem parku je cela vrsta prepovedi in je točno opisano, kaj ni dovo-

ljeno. Za upravo in nadzor parka skrbi delovna organizacija »Triglavski narodni park«, ki ima svoj sedež na Bledu. V ta namen ima organizirano nadzorno službo, ki jo sestavljajo poklicni in nepoklicni nadzorniki parka. Nadzorniki imajo pravico legitimirati obiskovalce narodnega parka in prijaviti kršilce predpisov o varstvu narave. Nadzornik ima pravico na kraju samem izterjati denarno kazen. Z odlokom je v SRS zavarovanih 28 rastlinskih vrst, od tega jih raste na območju narodnega parka 16 vrst.

Od živalskega sveta so v parku zavarovane nekatere vrste žuželk, ptičev in jež. Na področju Triglavskega narodnega parka je 70 naravnih znamenitosti in 38 kulturnih spomenikov.

V letu 1983 je bil izdan zemljevid Triglavskega narodnega parka v merilu 1:50.000; vsi podatki o parku so napisani na zadnji strani.

Jože Pečjak

Spuščanje po meliščih in snežiščih

Pri povratku z visokih vrhov vas večkrat zamika, da bi se kar spustili po melišču ali snežišču, saj na ta način pridobimo precej časa in prihranimo precej truda. Letos, ko je v gorah precej snega, bomo na snežišča večkrat naleteli, zato ne bo odveč nekaj opozoril.

Predvsem je spuščanje na daljših odsekih dopustno le izkušenim planincem, ostali pa naj se privajajo na krajših odsekih, po nekaj korakov, predvsem pa le po zanesljivih strminah.

Osnovno pravilo je, da se spuščamo le po melišču ali snežišču, katere mu vidimo konec — brez prepadov, grobih skal, dreves in drugih zaprek. Med sestopanjem po melišču se prestopamo in iščemo pasove drobnejšega peska. Nevarno je, če zaidemo na plošče, ki jih le povrhu pokriva pesek. Smučarske palice so nam v veliko pomoč, ne gre pa tudi brez rokavic. Strmina je res mimogrede za nami, vendar ima tudi ta »užitek« svoj davek: precej smo prašni, predvsem pa je to prava muka za čevlje.

Pri drčanju po snežišču pa velja priporočiti bočno naslanjanje ali opiranje na ratišče cepina oziroma palice. Če prosto dričamo, se nagremo naprej in ne dopustimo prevelike hitrosti. Pri vijuganju si pomagamo s kristijanijo. Zaustavljati začnemo že dosti pred iztekom snežišča. Drsanje po zadnjici ni priporočljivo, razen če je sneg mehak, strmina pa blaga. Obvezno moramo imeti cepin, da med spuščanjem z njim krmarimo in zaviramo. Dereze pred tako »vožnjo« snamemo, rokavice so obvezne. Pavle Šegula v svoji knjigi Nevarnosti v gorah opozarja predvsem na nevarnost, da pri drčanju na snežišču spotoma »povozimo« kako napol zasneženo ali okorelo skalo ali večji kamen v snežni odeji, kar ima lahko zelo neprijetne posledice... Na vrhu Marjan, na koncu pa Marjana...

t. t.

VISOKE TATRE

Izlet v Visoke Tatre se počasi bliža. Pri dogovarjanju z gostitelji smo morali pomakniti datum izleta za en teden naprej, tako da je sedaj predviden datum odhoda 29. julij 1984.

Prijave za izlet bomo začeli sprejemati, ko bo znan in objavljen točen program našega bivanja v področju Visokih Tater.

Odsek za izletništvo

Vabilo

Vse člane Planinskega društva Litostroj in vse druge bralce časopisa vabimo, da se udeležijo

PLANINSKEGA TABORA

na Polževem, v nedeljo 27. maja 1984, ob 11. uri, kjer bo slovesnost ob 35-letnici društva Litostroj.

Pripravljen je bogat kulturni program, v katerem bodo sodelovali: Pihalni orkester Litostroj, Mešani pevski zbor Litostroj, ljubljanske mažoretke, folklor, humoristi itd.

- Slavnostni govornik bo dr. Matjaž Kmecl, predsednik Republiškega komiteja za kulturo,
- razstava ČLOVEK IN NARAVA,
- planinska zabava z glasbo in plesom — igral bo ansambel MAJ,
- družabne igre, izleti,
- bogat srečelov (prva nagrada moped),
- poseben žig, značke, nalepke,
- tudi jedalnice in pijače ne bo zmanjkalo.

Dostop: poseben vlak z odhodom iz Ljubljane ob 7. uri; izstopne postaje: Žalna, Višnja gora, Ivančna gorica: 2 uri hoje.

Vožnja s posebnim vlakom bo brezplačna.

Pripravljalni odbor

Ludvik Šarf — veteran Sorice (Foto: V. U.)

22. zimske igre

V soboto 31. marca so bile v idealnih snežnih razmerah na Soriški planini zimske igre delavcev Litostroja.

Pomerili so se v treh disciplinah — veleslalomu, teknu na smučeh in skokih na 20 m skakalnici. Igre so uspele, udeležilo se jih je približno 200 tekmovalcev.

Prizadevni smučarski delavci iz Litostroja so izvrstno pripravili prizorišča tekmovanja, še posebno pa so se potrudili pri pripravi 2 metrske skakalnice. Skoki so bili seveda najbolj atraktivna disciplina. Privlačnost iger je bila predvsem trojna kombinacija (veleslalom, skoki, teki), kar je redkost na delavskih športnih igrah.

REZULTATI

Veleslalom: moški in ženske so se pomerili na isti progi

a) moški do 35 let

1. FORTE Iztok	36,51
2. SAZONOV Lado	38,12
3. MALOVRH Anton	38,17

b) moški od 35 let do 45 let

1. KALAN Janez	38,78
2. KLEMEN Marjan	40,51
3. RUPNIK Lojze	40,91

c) moški nad 45 let

1. SRŠEN Branko	40,26
2. GAŠPIRC Stane	43,33
3. ŠARF Ludvik	44,66

d) ženske

1. GARVAS Romana	46,39
2. ŠČEK Mira	46,82
3. JAMŠEK Helena	49,48

Skoki (2 skoka na 20-metrski skakalnici)

a) moški do 35 let

1. TOMINC Miha	37 m
2. ZADEL Slavko	35 m

3. MALOVRH Anton	35 m
b) moški 35 do 45 let	
1. KLEMEN Marjan	33,5 m
2. KALAN Janez	33,5 m
3. RUPNIK Lojze	32 m

Teki

a) moški do 35 let (4 km)

1. PIRMAN Srečko	12.20,81
2. ŠKOFLEK Branko	12.59,70
3. TROJAR Bojan	13.03,39

b) moški od 35 do 45 let (4 km)

1. KALAN Janez	13.23,70
2. KLEMEN Marjan	13.50,93
3. RUPNIK Lojze	14.06,54

c) moški nad 45 let (2 km)

1. SRŠEN Branko	6.40,45
2. GROŠELJ Srečko	7.15,57
3. GROM Janez	7.37,32

d) ženske (2 km)

1. ŠČEK Mira	10.15,26
2. VAUPOTIČ Mira	10.34,35
3. BERČIČ Simona	11.00,79

KOMBINACIJA

a) moški do 35 let točk

1. ŠKOFLEK Branko	273,88
2. JANČIČ Marjan	258,73
3. TOMINC Miha	234,75

b) moški od 35 let do 45 let

1. KALAN Janez	285,86
2. KLEMEN Marjan	278,00
3. RUPNIK Lojze	227,71

c) moški nad 45 let

1. SRŠEN Branko	200,00
2. GROM Andrej	134,00
3. GROM Janez	123,00

d) ženske

1. ŠČEK Mira	190,1
2. GARVAS Romana	101,00
3. VAUPOTIČ Marta	76,25

Ekipno je zmagala TOZD PUM, pred TOZD OBDELAVO IN TOZD IRRP.

Najbolj pa je bilo veselo na podelitvi nagrad, kjer je bil med nagrajenci ponovno tudi Branko Sršen (Foto: J. Meglič)

IZLETI V VELIKEM TRAVNU

Pred nami so en pohod, en izlet in ena velika prireditel — planinski tabor, katerega organizira naše društvo:

5. MAJ — Na tradicionalni pohod po poteh partizanske Ljubljane nas bo kot vedno popeljala vodnica Vika Miklavčič.

19. MAJ — GOLICA

Pomladanske vetlice bomo opazovali in fotografirali (ne pa nabirali) pad nadzorstvom vodnikov Lovšeta in Vogelnika.

27. MAJ — XIV. tabor planincev ljubljanske regije POLŽEVO
84. Meddruštveni odbor Ljubljana je letos organizacijo tabora zaupal Planinskemu društvu Litostroj. Udeležba obvezna za vse, ki bi se radi dobro zabavali.

t. t.

VESTI IZ PROIZVODNE

POTREBUJEMO BOLJE OPREMLJENO ORODJARNO

Sposobni smo izdelovati kvalitetna orodja

V okviru dela na projektu Obdelovalni stroji je bila v preteklih dveh letih razvita in izdelana vrsta novih in sodobnih držal za orodja.

Izkazalo se je, da so ta orodja dobra in včasih celo boljša od tistih, ki smo jih do sedaj uvažali. Doslej smo se namreč že večkrat prepričali, da je kvalitetno orodje kot element sistema obdelovanec — odrezovalni stroj-orodje eden od ključnih pogojev za doseganje dobre in hitre obdelave, s tem pa tudi boljše kvalitete naših končnih izdelkov.

Znanje, ki smo ga pridobili na področju sodobnih orodij, nam omogoča proizvodnjo večine orodij, ki jih uporabljamo na naših obdeloval-

nih strojih.

Izkazalo se je, da je orodje tržno in dohodkovno zanimiv proizvod. Stopnja predelave je izredno visoka, udeležba materiala v prodajni ceni se giblje med 3% in 10% vrednosti.

Dosedanje povpraševanje in zanimanje kupcev za držala orodij nas še dodatno stimulira, da razvijamo in projektiramo nove, na našem tržišču še neuveljavljene komponente držal. Da bi lahko tudi proizvajali povpraševanju primerno in časovno ustrezno, pa bi potrebovali modernjšo, sodobnejšo, orodjarno.

Komisija, ki jo sestavljajo predstavniki iz vseh proizvodnih temeljnih organizacij združenega dela in ki je bila ustanovljena z namenom, da

pod oceno upravičenosti posodobitve proizvodnje orodij v Litostroju, je dosegla pomembno soglasje v naslednjih ugotovitvah:

- Orodjarna v Litostroju je po opremi zastarela in daleč za potrebami, ki jih narekuje sodobna tehnologija.

- Sodobna orodja so v Litostroju potrebna, saj se s pomočjo le-teh lahko dvigne produktivnost in kvaliteta pri izdelavi rednega proizvodnega programa.

- Večji del orodij, predvsem držal, lahko sami proizvajamo, saj imamo dovolj znanja (projektantsko in tehnološko). Ovira so slabe proizvodne zmogljivosti.

Smotnost posodobitve proizvodnje orodij utemeljujemo z naslednjim:

- Sodobnejša oprema bo nadomestila stare stroje in omogočila kvalitetnejšo proizvodnjo orodij.

- Vsi stroji, ki so potrebni, so univerzalno uporabni za proizvodnjo vseh preciznih manjših delov iz programa talnih vozil, preoblikovalne opreme, dizel motorjev, regulatorjev in tudi ostalih programov.

Ti stroji torej lahko v primeru potrebe obdelujejo tudi druge programe. Doslej te vrste opreme v tovarni skorajda nimamo.

- Z uporabo znanja o orodju nam bo nova oprema omogočila snovanje in izdelovanje (poleg standardnih držal) še posebnih orodij in držal rezilnih ploščic, s katerimi bi lahko bistveno skrajševali čase obdelave v težki in srednji obdelavi: npr. specialni večrezinski vrtalni drogovi, orodja za velike premere, specialna držala ploščic za stružnice, svedri za vrtanje, manjša orodja za preoblikovanje, pri katerih je možno grobo določiti obliko s programom, merilne naprave in pripomočki.

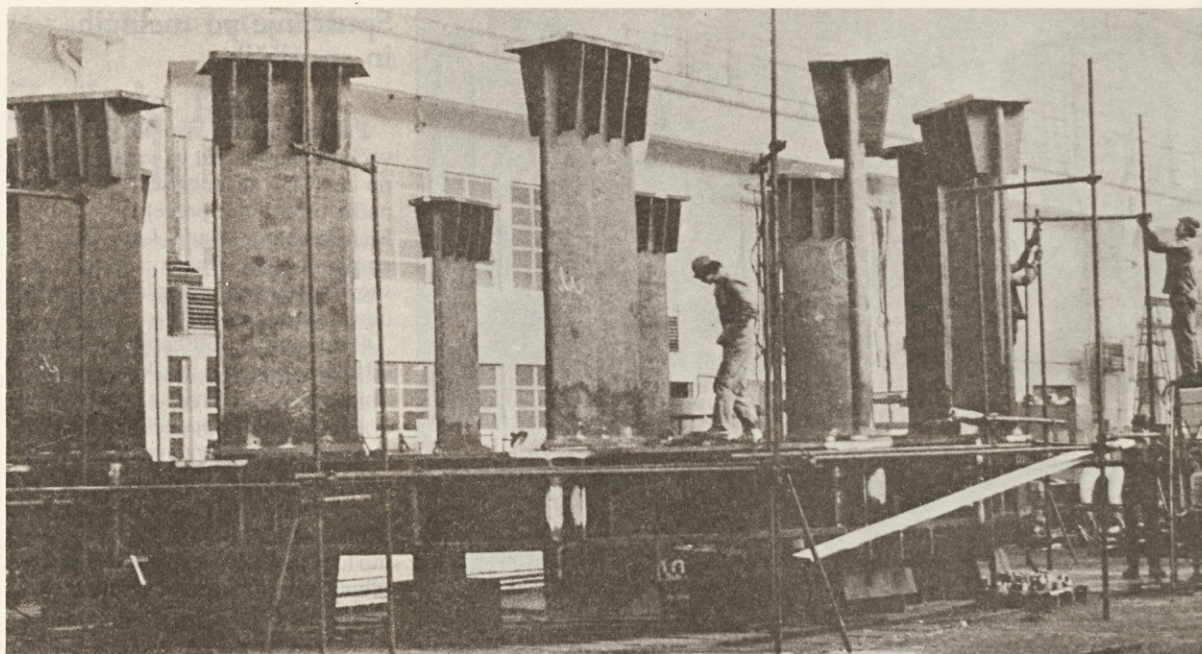
- Vsa osvojena znanja, tako kot sedaj npr. LS orodni sistem držal ter vsa držala za operacije NC, bi lahko ob prožnejšem vodenju proizvodnje ponudili domačemu in tujemu tržišču, s čimer bi se v dveh letih orodjarna lahko samo z zunanjimi naročili delno sama financirala.

Z agresivnim nastopom na tujem tržišču pa bi lahko orodjarna ustvarjala tudi konvertibilne prilive ali kompenzacijo za rezilne ploščice itd.

Sodobna orodjarna bo omogočila izdelavo orodja na enem mestu. Na ta način bomo združili projektiranje, tehnološko predelavo in proizvodnjo orodja za vse temeljne organizacije, pocenili izdelke, skrajšali dobavne roke, ter poenostavili pretok dokumentacije. Vse to nam bo nudilo lažji in celovit pregled nad stanjem proizvodnje.

Soglasje tozgov za posodobitev orodjarne je odraz skupnega interesa in prizadevanja, da bi orodje proizvajali na enem mestu in z njim oskrbeli vse uporabnike v DO Litostroj.

S. Glumpak

LITOSTROJ NA EVFRATU

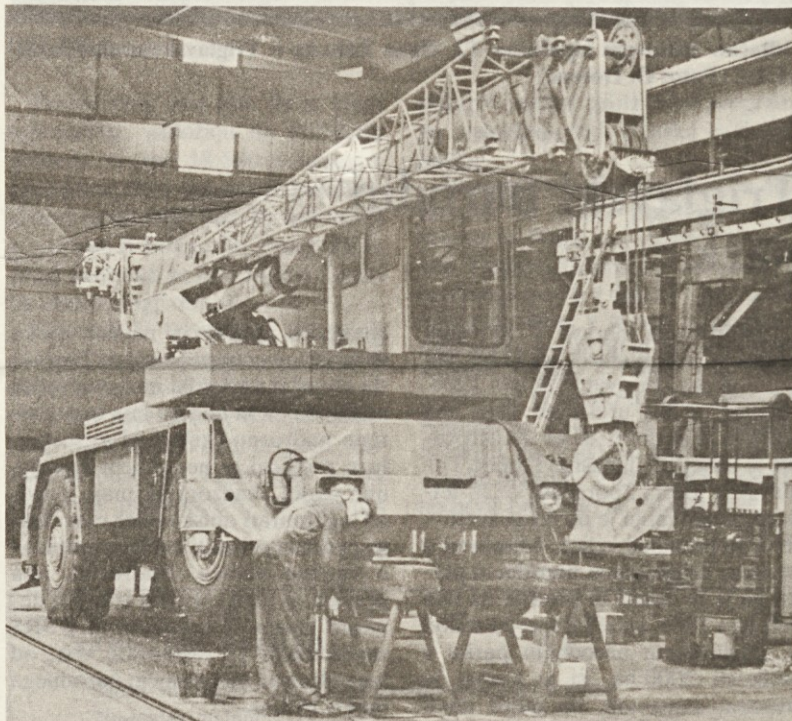
Litostrojski monterji že dolgo časa uspešno vgrajujejo turbinsko opremo na HE HADITHA.

V tem času pa smo doma pričeli poizkusno montažo prvega od šestih predvodilnikov Kaplanove turbine.

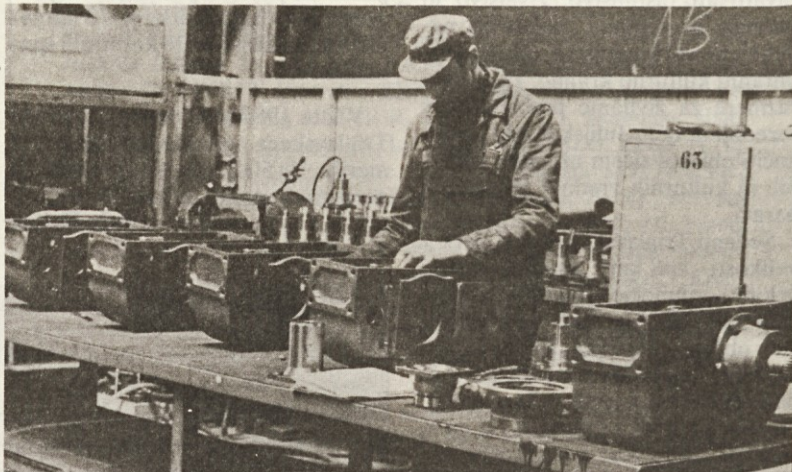
Predvodilnik premera 12 metrov v skupni teži 96 ton je uspešno stopnica k realizaciji našega programa HE HADITHA. Zavedamo se, da je montaža prvega predvodilnika pomemben kazalec za montažo ne le ene turbine, ampak vseh šestih s skupno močjo 660 MW.

(Foto: E. L.)

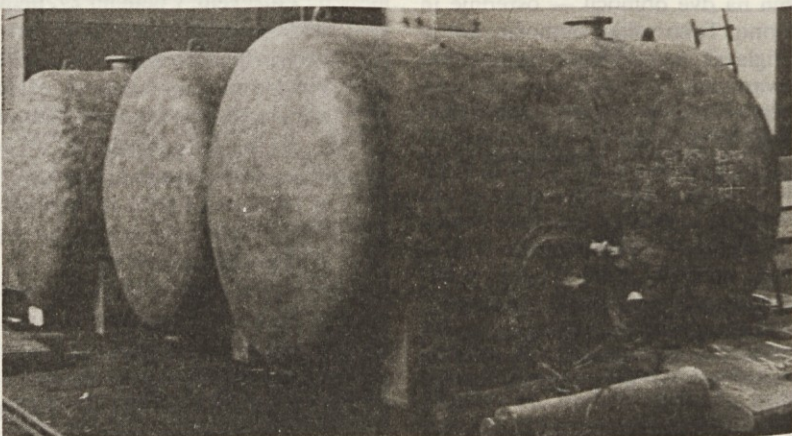
M. Pihler

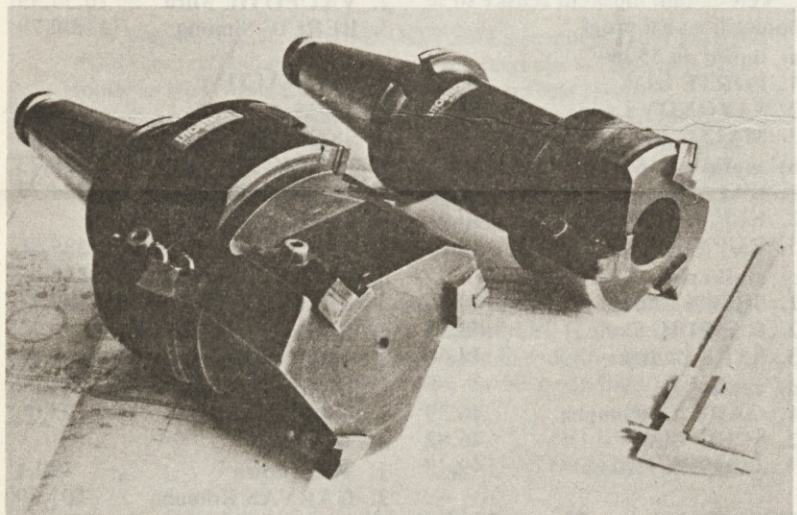
Prototip 20-tonskega mobilnega dvigala, ki ga izdelujemo v kooperaciji s Poljaki

Montaža reduktorjev za pogon črpalk za poljskega kooperanta

Rezervoarji za izenačevanje nivoja vode pri zaustavljanju črpalk za postajo Kirkuk. Teža vseh treh kotlov je okrog 16 ton. (Foto: E. L.)

Nekaj primerov modugno grajenih orodnih držal (Foto: E. L.)

